

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ
„МОЈЕ ДЕТИЊСТВО“ ЧАЧАК

САДРЖАЈ

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	3
2. ЛИЧНА КАРТА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ.....	4
2.1. Основни подаци.....	4
2.2. Услови рада	6
2.2.1. Простор.....	6
2.2.2. Опрема установе	7
2.3. Организација в-о рада	7
2.4. Језик на коме се остварује в-о рад.....	7
3. ВРТИЋ И ЊЕГОВО ОКРУЖЕЊЕ.....	8
3.1. Природни ресурси.....	8
3.2. Социјални ресурси.....	
4. ВРСТЕ ПРОГРАМА	11
4.1. РЕДОВНИ ПРОГРАМИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА	11
4.1.1. Програм неге и васпитања деце до 3 године.....	11
4.1.2. Програм рада узраста од 3 до поласка у ппп.....	15
4.1.3. Припремни предшколски програм.....	16
4.1.4. Програм инклузивног образовања	18
4.1.5. В-о рад са децом са посебним способностима.....	20
4.1.6. В-о рад са децом из маргинализованих група.....	20
4.1.7. Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања.....	21
4.1.8. Програм увођења приправника у посао	26
4.2. ПРОГРАМ ПОСЕБНИХ, СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИХ ПРОГРАМА И ДР. ОБЛИКА РАДА	31
5. РАД НА САМОВРЕДНОВАЊУ	39
6. САРАДЊА СА ПОРОДИЦОМ	40
7. САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ.....	46
8. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	49
9. МАРКЕТИНГ УСТАНОВЕ.....	55
10. АУТОНОМИЈА УСТАНОВЕ	56

На основу члана 57. став 1. тачка 2. Закона о основима система образовања и васпитања (Сл. гласник бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013, 35/2015 и 68/2015), члана 16 и 17 Закона о предшколском васпитању и образовању (Сл. гласник бр.18/2010) и члана 41. став 1. тачка 2. Статута Предшколске установе „Моје детињство“ Управни одбор је на седници одржаној дана 12.11.2015. године донео:

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „МОЈЕ ДЕТИЊСТВО“ ЧАЧАК

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Предшколски програм је израђен на основу:

- Решења Министарства просвете, науке и технолошког развоја о верификацији Предшколске установе „Моје детињство“ Чачак за обављање делатности предшколског васпитања и образовања, број 022-05-8/2013-07 од 29. јула 2013.године
- Решење Министарства просвете, науке и технолошког развоја, број 022-05-91/2013-07 од 28. фебруара 2014. године о верификацији Предшколске установе „Моје детињство“ за обављање делатности предшколског васпитања и образовања, остваривањем припремног предшколског програма ван седишта и у простору издвојеног одељења ОШ „Татомир Анђелић“ Мрчајевци, у Вујетинцима.
- Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“,бр.72/09);
- Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“,бр.83/10);
- Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, “Службени гласник РС”, бр. 12/13
- Правилника о општим основама предшколског васпитања и образовања („Службени гласник РС“,бр.14/2006);
- Правилника о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника;
- Правилника о дозволи за рад наставника васпитача и стручних сарадника;
- Правилника о нормативу средстава за реализацију васпитно образовног програма у предшколској установи, «Службени гласник РС», бр. 13/2012 и 31/2012
- Правилника о ближим условима за почетак рада и обављање делатности установа за децу, “Службени гласник РС “бр. 50/94 и 6/96
- Правилника о ближим условима за остваривање припремног предшколског програма “Прсветни гласник РС”, бр. 5/12
- Стандарда услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања и образовања

- Правилника о стандардима квалитета рада образовно-васпитних установа, „Службени гласник РС, бр. 7/2011
- Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемривања у образовно-васпитним установама;
- Правилника о свим облицима рада стручних сарадника, “Службени гласник РС”, бр. 72/09 и 52/11;
- Стручног упутства о начину израде школске документације број 119-01-346/1/2014-01 од 27.08.2014.г.
- Правилника о стандардима компетенција директора у установама образовања и васпитања, “Службени гласник РС”, бр. 38/2013.
- Документа о вредновању стручног усавршавања у устнови;
- Статута Предшколске установе “Моје детињство” од марта 2013.године
- Извештаја о самовредновању
- Развојног плана Предшколске устнове “Моје детињство” за период 2014-2018.године
- Материјалних и просторних услова рада Установе;
- Потреба и интересовања породица које су корисници Установе;
- Препорука за израду предшколског програма дечјег вртића-Министарства просвете и спорта Републике Србије, Сектор за предшколско и основно образовање и васпитање
- Интерне документације Предшколске устнове „Моје детињство“

2. ЛИЧНА КАРТА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

2.1. Основни подаци

Услед постојања потребе за смештајем деце предшколског узраста, градили су се вртићи на територији града Чачка. Прво је отворен вртић **„Полетарац“** (извршена адаптација), потом је изграђен вртић **„Лептирић“**. Полако се ширила мрежа вртића. Уследила је градња вртића **„Младост“** на Љубић кеју, вртића **„Колибри“** у Кулиновцима, а касније и вртића **„Бисери“** на Љубић кеју. У току 2004. године отворен је вртић **„Бурђевак“** у Пријевору (извршена адаптација), затим **„Дечји гај“** у приградском насељу Лугови и вртић **„Пчелица“** при Основној школи у Слатини (извршена адаптација). На сеоском подручју раде и вртићи **„Звончица“** у Мрчајевцима (саграђен 2008.) и вртић **„Бубамара“** у Прељини (извршена адаптација). Последњи је саграђен вртић **„Мали капетан“** у центру града.

Седиште Предшколске установе **„Моје детињство“** налази се у вртићу **„Мали капетан“** у Немањиној улици бб.

Одлуком Скупштине града **Чачак**, основана је нова установа под називом Предшколска установа **„Моје детињство“**, 21.јуна 2011.године, која васпитно-образовни

рад, негу, исхрану, превентивно-здравствену заштиту организује у оквиру 11 наведених вртића.

НАЗИВ И СЕДИШТЕ УСТАНОВЕ

Назив установе гласи:

Предшколска установа „Моје детињство“
са потпуном одговорношћу.

Управа установе је у вртићу «Мали капетан» у

Чачку, у Улици Немањина бб

тел/факс :032/347-530, 347-531

e-mail: pu.mojedetinjstvo@gmail.com

uprava@mojedetinjstvo.edu.rs

www.mojedetinjstvo.edu.rs

ДЕЛАТНОСТ УСТАНОВЕ

Предшколска установа “Моје детињство” обавља делатност предшколског васпитања и образовања деце предшколског узраста у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања и посебним Законом. **Претежна делатност** Установе је:

-85.10 предшколско образовање;

Поред претежне делатности **Установа обавља и:**

-88.91 делатност дневне бриге о деци

У одвиру основне делатности Установа обавља следеће послове:

- нега и васпитање деце узраста од 6 месеци до 3 године
- образовање и васпитање деце узраста од 3 године до укључивање у програм припреме за школу;
- Исхрану, негу, превентивно – здравствену, социјалну заштиту деце предшколског узраста у складу са Законом;
- програм предшколског васпитања и образовања који се остварује у различитом трајању:

1. у целодневном трајању - од 9 до 12 сати дневно;
2. у полудневном трајању - припремни предшколски програм – 4 сата дневно;
3. у полудневном трајању - до 6 сати дневно, до три пута недељно;
4. у полудневном трајању - до 6 сати дневно

Предшколска установа „Моје детињство“ организује васпитно-образовни рад, негу, исхрану, превентивно здравствену заштиту у 11 објеката (у 65 васпитних група) на територији града Чачка. Шест вртића се налази у центру и ширем центру града, а пет на сеоском подручју.

Установа реализује припремни предшколски програм у седишту и ван њега, у полудневном трајању. Ван седишта, програм се реализује у просторима основне школе, месне заједнице. Број група зависи од броја деце која су стасала за припремни предшколски програм за сваку школску годину.

Установа организује васпитно-образовни рад за децу узраста од 3 до 5,5 година у 3 групе, у полудневном трајању. Две групе раде 4 сата дневно, у простору ОШ «Владислав Петковић Дис» у Заблаћу. Једна група реализује васпитно-образовни рад, у полудневном трајању, 2 сата до три пута недељно, у седишту установе, у центру града. Циљ ових програма је детаљније објашњен у делу реализације Пројекта»Вртићи без граница2»

О ВАСПИТАЊУ, НЕЗИ И ИСХРАНИ ДЕЦЕ БРИНУ

- васпитачи
- медицинске сестре-васпитачи
- стручни сарадници: педагог, психолози, логопед
- превентивна и здравствена служба
- нутрициониста, куvariце, спремачице, техничко особље
- правно-административна служба;

2.2. Услови рада

2.2.1. Простор

Програм рада Установе остварује се у 65 васпитних група целодневног боравка за децу узраста од једне до седам година, од тога 17 васпитних група чине деца млађег и старијег јасленог узраста, у 35 група уписана су деца узраста од 3 године до поласка у школу, док су малишани предшколског узраста од 5,5 до 6,5 година распоређени у 13 васпитних група припремног предшколског програма у целодненом трајању. У седишту установе организован је припремни предшколски програм за предшколце у четворочасовном трајању, као и ван седишта установе при основним школама и месним заједницама. Број васпитних група зависи од броја пријављене деце стасале за полазак у школу.

Установа има две центрлане кухиње за припрему хране (у вртићима „Младост”и „Звончица“) из којих се дистрибуира храна свим радним јединицама.

РЈ Општих послова се налази у вртићу „Мали капетан“.

2.2.2.Опрема установе

Опремању објеката дидактичким и потрошним материјалом поклања се велика пажња. Током године набављају се дидактичка средства и ликовни материјали тако да

буду разноврсни, прилагођени узрасту и потребама деце, трајни, безбедни и естетски привлачни. Поред тога, васпитно особље током године у сарадњи са родитељима набавља потребни материјал и израђује дидактичка средства како би се постојећи фонд обогатио.

Помоћ васпитном особљу у уређењу простора за децу пружа шнајдерка ангажована на изради механих кутака и скривалица и васпитач запослен у креативној радионици задужен за послове уређења физичке средине и израду дидактичких средстава.

2.3. Организација васпитно - образовног рада у установи

Васпитно образовни рад у ПУ „Моје детињство” се организује путем следећих облика рада:

- целодневни боравак деце узраста од 1 до 3 године
- целодневни боравак деце узраста од 3 до 5,5 година
- цеодневни боравак деце у години пред полазак у школу, од 5,5 до 6,5 година
- полудневни боравак деце у години пред полазак у школу у трајању од четири сата
- полудневни боравак деце у трајању од 6 сати дневно,
- полудневни боравак деце у трајању до 6 сати дневно, до три пута недељно;

Радно време Установе је 11 часова дневно. Различити облици рада су усклађени са потребама запослених родитеља и могућностима Установе.

У целодневном боравку васпитне групе раде од 6.00 до 17.00 часова.

У саставу ПУ “Моје детињство” налази се 11 радних јединица. Радне јединице у својим објектима реализују програме васпитно-образовног рада, превентивне и здравствене заштите и исхране деце, кроз целодневни и полудневни облик рада. Остварују се и различити пригодни и повремени програми који имају за циљ остваривање културних и рекреативних активности, као и посебни и специјализовани програми који су усмерени на целокупни развој и додатну подршку породици.

Структура васпитних група

2.4. Језик на којем се остварује васпитно образовни рад

Васпитно-образовни рад остварује се на српском језику.

3. ВРТИЋ И ЊЕГОВО ОКРУЖЕЊЕ

3.1. Природни ресурси:

Чачак је град са око 117 000 становника. Налази се у чачанској котлини окружен планинама: Овчар, Каблар, Маљен, Суворбор, Јелица, Рудник. Територију града чини градско језгро и 57 сеоских насеља. Основне одлике Чачанског краја су очувана природа, богата флора и фауна, блага клима и чист ваздух. Кроз Чачак протиче река Западна Морава на чијим обалама се налазе бројни спортски терени, два градска парка, уређен кеј, шеталиште.

Недалеко од града налази се Овчарско - кабларска клисура која представља природно добро I категорије и под заштитом је државе. Меандри реке Западне Мораве, бескрајно зеленило, манастири, лековита вода, два вештачка језера чине је препознатљивим по природним лепотама али и по културно – историјски вредним споменицима. На територији Овчарско- кабларска клисуре налази се девет манастира и три метоха због чега ову територију другачије називају називају српска Света гора.

3.2. Социјална средина:

Чачак има велики број основних и средњих школа, факултете, основну музичку школу, школу за основно и средње образовање деце са посебним потребама, установу за дневни боравак деце деце, младих и одраслих са сметњама у развоју Зрачак, као и бројне државне и приватне образовне институције за стицање и развијање специјализованих знања и вештина.

Локална заједница последњих година поклања велику пажњу уређењу и развоју образовних институција. Дуги низ година ради Регионални центар за професионални развој запослених у образовању, преко кога Установа реализује програме стручног усавршавања.

Поред тога, деци вртића доступни су бројни културни и историјски споменици и објекти, као што су: Дом културе, градска библиотека «Владислав Петковић Дис, уметничка галерија «Надежда Петровић», уметничка галерија «Рисим», Народни музеј, Међуопштински историјски архив; Културно историјски споменици - Римске терме, Конак Јована Обреновића, Споменик ратницима првог светског рата, споменик Танаску Рајићу, споменик учесницима Хаџи-Проданове буне, споменик Надежди Петровић, Степи Степановићу, Спомен парк и бројне цркве и манастири.

Током године у граду се одржавају и јавне и културне манифестације. Неке од традиционалних, значајнијих и масовнијих су:

Рб.	Јавне манифестације	Време одржавања	место
1.	Ликовна колонија «Српска света гора»	крај јула- почетак августа	Овчар бања
2.	Сабор фрулаша «Ој Мораво»	крај јула	Прислоница
3.	Смотра фолклора Чачак дијаспори	4. - 8. августа	Чачак
4.	Дани шљиве	20.-21. септембра	Горња Трепча
5.	Дани здравља	август, септембар	Чачак
6.	Меморијал Надежда Петровић-бијенале	последња субота септембра	Галерија Надежда Петровић
7.	Дечја недеља	прва недеља октобра	Чачак
8.	Смота анимираног филма и фестивал	половина октобра	Чачак
9.	Питијада	октобар-новембар	Чачак
10.	Златни појас Чачка- међународни турнир у кик-боксу и каратеу	25, 26 мај	Хала Борац
11.	Сасак Ореп / европско првенство у тенису за ученике до 14 година	середина јуна	Тениски клуб «Слобода»
12.	Велика планинска трка	последња субота септембра	Чачак- Овчар Бања
13.	Коњске игре	друга половина октобра	Прељина
14.	Међународни пливачки маратон «Овчарско- кабларска клисура»	2. август	Чачак
15.	«Игре без граница»	Април	Чачак
16.	Плодови западног Поморавља	Септембар	Заблаће
17.	Обележавање значајних датума из Међународног календара здравља	током године	Чачак
18.	Фестивал маски уочи Поклада	фебруар, март	Чачак
19.	Вађење залеђеног крста из Мораве	Богојављење	Чачак
20.	Песнице народа мог (такмичење рецитатора)	март, април	Чачак
21.	Светосавски концерт	Јануар	Дом културе Чачак
22.	Бициклическа трка-Šačak Cllasik	крајем маја	Чачак
23.	Дисово пролеће	Мај	Чачак
24.	Дани међународне културе		Чачак
25.	Сајам меда, воћа и цвећа	Септембар	Градски трг
26.	Изложба ситних животиња	почетком октобра	Градска зелена пијаца
27.	Традиционални годишњи концерт КУД Абрашевић	Децембар	Дом културе
28.	Новогодишњи концерт плесног клуба Луна	крајем децембра	Дом културе
29.	Дани фотографије	јун, јул	Чачак
30.	Дани западног поморавља	Септембар/октобар	Заблаће
31.	Гулашијада	Јул	Пријевор
32.	Купусијада	Септембар	Мрчајевци

Деци вртића доступни су и спортски центар «Младост», спортски терени «Слобода», спортске хале «Младост» и «Борац», отворени базен. У близини Чачка се налази хиподром и аеродром у Прељини. У граду постоји преко 40 спортских организација (фудбалски, рукометни, кошаркашки, стоно тениски, шаховски, карате, пливачки, бициклистички, аеро, коњички клубови) и бројно удружења и друштва планинарско друштво «Каблар», невладине организације, удружење Рома, удружење родитеља деце са посебним потребама.

У Чачку постоје: две медијске куће РТВ Галаксија, Telemark ТВ, кабловске телевизије (SBB, TELEMARК), штампани медији „Чачански глас“, бројни електронски медији, са којима Установа остварује континуирану сарадњу током године.

Економске могућности

Чачак је град који се у економском смислу стално развија и унапређује. Активно ради велики број предузећа у којима деца могу да прате процес производње, трговине и услуга.

Имајући у виду наведено, окружење у којем наша установа реализује свој рад нуди богатство могућности које су у извесној мери искоришћене. Током сваке радне године, наша Установа остварује сарадњу са скоро свим наведеним културним и образовним институцијама, највећим бројем удружења (Удружење Рома, планинарско друштво »Каблар« и неким од спортских клубова (фудбалски, карате, коњички). Оно на чему још треба радити јесте укључивање у већи број манифестација које се организују у нашој средини, као и чешће коришћење богатих природних ресурса (овде се пре свега мисли на објекте који се налазе на градском подручју), сарадња са спортским друштвима, клубовима и удружењима из наше средине која није довољно искоришћена, а допринела би унапређивању квалитета нашег рада.

У зависности од места на којем се објекат налази, као и афинитета стручних радника који реализују в-о рад у сваком од 11 објеката са којима установа располаже и специфичностима деце и породица, који су корисници наших услуга, коришћење ресурса локалне заједнице је различито. Установа подстиче и поштује особеност и аутономију објеката у овом смислу, али анализирајући досадашња искуства из домена сарадње са нашим окружењем, сматрамо да уз поштовање аутономије сваког објекта је потребно радити и на постављању извесних стандарда у сарадњи са друштвеном средином, како би се унапредио наш даљи рад и обогатила пракса установе.

4. ВРСТЕ ПРОГРАМА

Циљеви предшколског васпитања и образовања су подршка:

1. целовитом развоју и добробити детета предшколског узраста, пружањем услова и подстицаја да развија своје капацитете, проширује искуства и изграђује сазнања о себи, другим људима и свету;
2. васпитној функцији породице;
3. даљем васпитању и образовању и укључивању у друштвену заједницу;
4. развијању потенцијала детета као претпоставке за даљи развој друштва и његов напредак.

Принципи предшколског васпитања и образовања су:

1. **доступност**: једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама, у складу са законом;
2. **демократичност**: уважавање потреба и права деце и породице, укључујући право на уважавање мишљења, активно учешће, одлучивање и преузимање одговорности;
3. **отвореност**: грађење односа са породицом, другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом;
4. **аутентичност**: целовит приступ детету, уважавање развојних специфичности предшколског узраста, различитости и посебности, неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења предшколског детета, ослањање на културне специфичности;
5. **развојност**: развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице, континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање, отвореност за педагошке иновације.

У складу са циљевима и принципима предшколског васпитања и образовања, начелима и програмском оријентацијом Општих основа предшколског програма, расположивим капацитетима (кадровским, просторним), могућностима организације рада установе (материјално-техничке и финансијске), локалним ресурсима и исказаним потребама породица, организује се понуда програма и услуга.

У оквиру предшколског програма остварују се:

- редовни програми васпитно-образовног рада у целодневном и полудневном трајању
- посебни и специјализовани програми у складу са потребама и интересовањима деце и родитеља, према могућностима Установе и локалне заједнице.

4.1. РЕДОВНИ ПРОГРАМИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

4.1.1. Програм неге и васпитања деце узраста до три године

Сврха програма неге и васпитања деце узраста до три године је очување, подстицање и култивисање спонтаних израза понашања детета у односу на околину, при чему се поштује његова особеност у откривању света око себе.

Општи циљ неге и васпитања деце узраста до три године је унапређивање целокупног телесног, интелектуалног и социо-емоционалног развоја. Стварање повољне васпитне средине у којој дете стиче искуства по сопственом програму откривајући себе и своју околину, у којој је активно у складу са својим потребама и могућностима приоритетан је задатак у раду са децом јасленог узраста.

У процесу планирања полази се од чињенице да је свако дете специфична и непоновљива личност, коју одликују индивидуални развојни потенцијали (потребе, темперамент, искуства, способности и вештине, стил учења). У складу са тим различитост се прихвата и негује као вредност. Поштовање и уважавање потреба, интересовања и могућности деце, као и процена достигнутог степена психофизичког развоја појединца и групе су основа за планирање васпитно-образовног рада.

У планирању неге и васпитања деце овог узраста полази се од Основа програма неге и васпитања деце узраста до три године, актуелне стручне литературе, савремених сазнања и истраживања, програмом стручног усавршавања и условима у којима предшколска установа делује (капацитети установе, потребе деце и њихових породица).

Програм васпитно образовног рада са децом узраста до три године у ПУ “Моје детињство” реализује се у 17 васпитних група. Програм ће се реализовати искључиво у целодневном трајању, с обзиром да су потребе за оваким видом организације програма и даље најдоминантније код корисника услуга у нашој средини, а наши капацитети и просторне могућности такве да још увек нема могућности за проширивањем понуде програма. Простори у којима се спроводи програм неге и васпитања деце јасленог узраста нису уједначени у погледу површине, опремљености, количине и разноврсности средстава и материјала за игру и учење.

Организација адаптације новопримљене деце

Имајући у виду специфичности узраста и посебну осетљивост деце узраста до три године на одвајање од блиских особа, посебна пажња у установи се придаје планирању и организацији пријема деце у периоду адаптације. Полазећи од претходних позитивних искустава из рада и сталним праћењем овог процеса с циљем унапређивања методологије рада, у установи се примењује модел етапног и скраћеног боравка деце током првих дана. Распоред долазака деце (етапе), одређују се заједно са родитељима на првом родитељском састанку који се одржава месец дана пре поласка деце у јаслице. У августу по унапред одређеном распореду, медицинске сестре у млађим јасленим групама настојаће да, деци и родитељима олакшају искуство првог одвајања. Родитељима ће бити омогућено да првих дана заједно са дететом бораве у групи. Разлог за то је да дете, у њему непознату средину, код непознатих особа, првих дана улази заједно са својим родитељем. Подршка ове врсте, бар на кратко, од непроцењивог је значаја и може да олакша детету процес адаптације.

Значајнији делови програма рада са децом узраста до три године јесу претпоставке и рад на активностима у креирању васпитне средине као и улоге мед.сестара, па ћемо укратко представити и ове сегменте.

Организацији средине поклања се велика пажња. Опредељење је да средина за учење и развој буде што сличнија кућној /породичној, безбедна, чиста, умерено топла и светла, ведрих боја, не превише бучна, са намештајем и подлогама прилагођеним потребама мале деце, стимулативна, али једноставна, са предвиђеним простором за групне активности, али и местима за осамљивање. Настоји се да у понуди играчака и средстава за рад са децом буду различити материјали (природни и вештачки, структурирани и неструктурирани), играчаке узрасно одговарајуће и развојно подстицајне. У мери у којој то одлике простора и намештај дозвољавају, настоји се да све што је у соби буде доступно центрима интересовања.

У основи дневног планирања је равнотежа. Настоји се да се изађе у сусрет како индивидуалним, тако и групним потребама. Планира се време за мирне и за динамичне активности, време за индивидуални рад, као и за рад у мањим групама; време за активности у радној соби, као и за боравак ван ње. Настоји се да прелази између активности буду лагани, како би дете осетило уравнотежени ритам дана. Деци се оставља довољно времена да истражују материјале, понављају активности и увежбавају оно што су научила. Планирању рутина поклања се пажња јер се деца осећају сигурно када знају да се одређене активности дешавају сваки дан у приближно исто време и на приближно исти начин.

Сазнање о потребама, могућностима и способностима деце, као и расположиви услови живота и рада у јаслицама представљају основ за избор активности које ће се организовати у групи. Води се рачуна о томе да деца најбоље уче када се осећају сигурно и заштићено, када је средина подстицајна и прилагођена, а активности примерене могућностима, када нема мешања, прекидања и пожуривања, када деца раде својим темпом и сама иницирају процес учења, када су заинтересована, активна, када уче кроз лично искуство, истражују, испробавају, кроз свакодневне ситуације, понављањем активности... Настоји се да активности деце раног узраста буду заједничке активности деце и одраслих. Будући да је одрасли тај који детету посредује доживљај, активности су пропраћене говором који је једноставан, повезан са оним што се ради.

Осим устаљених облика сарадње са породицом, у неким јаслицама, као што смо већ и навели, родитељима се пружа могућност да, током процеса адаптације, бораве са својим дететом у групи. Учешће родитеља у креирању живота васпитне групе и јаслица као институције огледа се у следећим активностима: планирање неге и васпитања, организација и реализација заједничких активности (прославе, излети, уређење простора и др.), оплемењивање средине... У циљу очувања континуитета у васпитању деце, родитељи се перманентно информишу о актуелним програмским садржајима као и о могућностима укључивања у њихову реализацију. У сарадњи са родитељима ради се на формирању портфолија у коме се чувају продукти активности, фотографије, белешке и запажања медицинске сестре о напредовању детета у појединим доменима развоја.

Поред тога, у установи се планира и **сарадња са друштвеном средином** како би јаслице биле отворен систем и «место заједничког живљења и одрастања деце и одраслих». Оно што је особеност рада у нашим јаслицама јесте сталан рад на осмишљавању активности како би деца имала што атрактивније садржаје, била изложена разноврсним моделима (одраслих, деце) и имала могућност да што чешће искораче из простора јаслица

у друге просторе вртића, али и непосредно окружење (изласци у парк, хиподром, библиотеку, сеоско домаћинство..)

У циљу обезбеђивања континуитета у васпитању и образовању деце радиће се на успостављању сарадње између јаслица и вртића.

Као што се из наведеног приказа програмских поставки види за реализацију свих наведених циљева неге и васпитања, неопходно је стално преиспитавање сопствених улога код стручних радника, као и рад на њиховом унапређивању и развијању.

Неке од најчешћих улога медицинских сестара-васпитача у програмирању и реализацији програма неге и васпитања деце узраста до три године:

УЛОГЕ	НАЈЧЕШЋЕ АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ УЛОГЕ
КРЕАТОР	-рад на стварању подстицајне социјалне средине (средине у којој се свако дете осећа прихваћеним, владају односи поверења, дете групу доживљава као своју малу заједницу, пружа се могућност детету за правовременим и адекватним задовољењем својих потреба, неговање опуштене атмосфере током неге и реализовања активности са децом,.) -рад на стварању подстицајне физичке средине (организовање физичког простора тако да буде у складу са дететовим развојним могућностима и потребама. Креирање безбедне, променљиве и динамичне средине за дете, креирање средине у којој дете може да бира и задовољи своје потребе за упражњавањем различитих активности и садржаја)
КОМУНИКАТОР	-стварање услова за разноврсне интеракције међу децом и одраслима -ствара услове и подстиче конструктивне размене међу децом, укључује се као партнер у решавање проблема -гради и развија педагошку заједницу деце, родитеља и других одраслих
ПЛАНЕР	-у планирању се ослања на податке из посматрања и праћења детета у групи, као и на податке добијених од родитеља и других значајних одраслих -у планирању постоји индивидуализација неге и васпитања
ПАРТНЕР	-постоји континуирани рад на развијању партнерских односа са породицом -активности су заједничке активности сестре и деце. Мед.сестра-васпитач, ради на грађењу одговорности, заједно са децом у складу са дечијим могућностима, чак и на најмлађим узрастима. -ради на унапређивању партнерских односа у оквиру тима у коме делује
ОРГАНИЗАТОР	-унапређује своје вештине организовања (у раду са децом, колегиницама, родитељима, средином у којој се програм реализује,..)
ЕВАЛУАТОР	-сестре континуирано процењују и критички преиспитују своју праксу и на основу тога је мењају (евалуација планираних активности, рада са родитељима, процеса адаптације, евалуација је неизоставан део не само рада васпитача већ и рада стручних тела-актива,..)
ПОСМАТРАЧ	-развија вештине посматрања с циљем унапређивања рада на подстицању дечјег развоја, посматрање је основ за планирање (обука за примене различитих техника посматрања, унапређивање у објективности при посматрању, интегрисање добијених података из посматрања у в-о рад)
ДОКУМЕНТАТОР	-ради на унапређивању вештина документовања (формирање збирки најбољих активности, документовање из дечјег развоја, документовања сопствене праксе, стручне литературе као основе за даљи рад на личном стручном усавршавању и напредовању,..)

4.1.2. Програм рада са децом узраста од три до поласка у припремни предшколски програм

Оријентација у раду са децом узраста од три године до поласка у припремни предшколски програм је на целовитом развоју детета, кроз одговарајуће подстицаје са циљем откривања и упознавања себе, развијања односа са другима и стицања сазнања о свету који га окружује.

Креирање васпитно образовног процеса полази од Општих основа, савремених педагошко психолошких сазнања, стручног усавршавања, примене акредитованих програма и тимског рада, при чему се тежи осигурању квалитета.

Приоритетни задаци васпитно-образовног рада су:

- усаглашавање васпитне праксе са основним поставкама изабраног модела васпитно образовног рада
- планирање васпитно образовног рада зависно од деце и реалних услова у којима она живе
- евалуација у односу на постављене циљеве и очекиване ефекте
- креирање подстицајне васпитне средине
- неговање опуштене, пријатне атмосфере
- стварање услова за различите врсте интеракција са децом и одраслима
- осетљивост за различитост
- посматрање, праћење и документовање дечјег напредовања у развоју
- индивидуализација у процесу планирања неге и васпитања
- стручно усавршававање васпитног кадра
- примена акредитованих програма у раду са децом
- неговање тимског рада
- развијање партнерских односа са породицом
- отварање вртића према локалној заједници, откривање нових простора за рад са децом

Даљи рад на разradi задатака, зависи од специфичних услова у којима се програм развија. Основно полазиште је у Општим основама програма, досадашњем искуству и постигнутом квалитету рада.

Васпитно образовни рад се реализује кроз два програмска модела који су равномерно заступљени, модел А и модел Б. Васпитачи се на нивоу група или вртића опредељују за рад по одређеном моделу. У складу са изабраним моделом планира се, реализује и евалуира васпитно образовни рад, уређује средина за учење и развој. У оквиру радних соба уређени су центри интересовања, односно кутићи. Временска организација и ритам дневних активности усклађују су са потребама деце и породице. Организацијом стручног усавршавања, набавком стручне литературе, неговањем тимског рада и пружањем стручне помоћи васпитном особљу Установа подржава развијање оба модела.

Васпитачи који су се определили за Модел А настоје да своју васпитну групу, односно вртић мењају у институцију отвореног типа. У складу са тим отварају се најпре према родитељима, а затим и према окружењу, градећи при том атмосферу у којој се сви

учесници осећају добро и проналазе начин да буду активни. Подршку дечјој игри дају организовањем средине, избором и обезбеђивањем материјала, чувањем аутентичности дечје игре, повременим узимањем улоге саиграча, посматрача и модела. Укупном организацијом рада, изабраним активностима, као и стварањем климе поверења, давањем детету осећаја моћи и успешности, одобравањем и прихватањем детета таквог какво јесте, уважавањем дечјег слободног избора и одлука, толерисањем грешака и организовањем активности у којима је дете независно васпитачи креирају услове за очување и развијање дечјег самопоштовања. Васпитачи настоје да обогате социјална искуства деце тако што успостављају равнотежу између различитих облика рада са децом, путем договора доносе и усвајају правила понашања у групи, планирају и изводе активности заједно са другим васпитним групама и укључују друге одрасле у живот групе. Резултати посматрања и праћења деце представљају основу за планирање. Систематичност у овом домену рада васпитача обезбедиће се израдом портфолија. Истраживањем сопствене праксе баве се васпитачи који су током стручног усавршавања оспособљени за то. Оснаживање целокупног васпитног кадра да се бави сагледавањем ефеката свог рада биће у фокусу пажње током планирања будућег стручног усавршавања. У Установи постоји традиција квалитетног тимског рада у ситуацијама када се око заједничког посла, пројекта или акције окупи тим васпитача различитих радних јединица. Годишњим планом рада установе иницираће се јачање тимског рада на нивоу радних јединица.

Избором подстицаја и организацијом средине васпитачи који развијају Модел Б настоје да заштите децу од искустава којима нису дорасла, да обезбеде сигурну физичку, менталну и посебно емоционалну сигурност, водећи рачуна о осамостаљивању детета. У циљу осигурања добробити сваког детета васпитачи настоје да успоставе и развију партнерске односе са родитељима, пажећи да одговорност за развој и напредовање детета буде заједничка. Излазећи у сусрет особеностима деце и уважавајући њихову индивидуалност васпитачи граде специфичне односе које карактеришу поверење, искреност, заједништво, подршка и разумевање. У вези неговања потенцијала дечје игре васпитачи воде рачуна о томе да обезбеде како спољашње, тако и унутрашње услове за организовање свих врста игара. Кроз све сегменте организовања живота и рада у васпитној групи васпитачи континуирано раде на осамостаљивању деце. Обзиром на значај предшколског доба као најинтензивнијег развојног периода задатак васпитача у учењу и развоју је сложен, доминантан, свеобухватан и веома значајан.

На основу снимљеног стања, процењиваће се ефекти рада и уносиће се промене са циљем унапређивања свакодневне праксе.

У циљу обезбеђивања континуитета у васпитању и образовању деце радиће се на успостављању сарадње између вртића и јаслица неговањем тимског приступа у заједничким активностима које ће се планирати Годишњим планом рада Установе.

4.1.3. Припремни предшколски програм

Припремни предшколски програм (ппп), је почев од школске 2006/2007. године део обавезног деветогодишњег образовања и васпитања. Похађају га деца у години пред полазак у школу, у трајању 4 часа дневно, најмање девет месеци. Доступан је свој деци која су стасала за његово похађање - старости од пет и по до шест и по година.

Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању и остваривању континуитета предшколског и школског образовања и васпитања. Основна функција припреме је да се свој деци обезбеде услови за проширивање и сређивање социјалног и сазнајног искуства чиме се ублажавају социокултурне разлике и обезбеђује донекле подједнак старт за полазак у школу.

У предшколској установи “Моје детињство” припремни предшколски програм се реализује у:

- целодневном боравку
- полудневном боравку - четворочасовном облику рада:
 - у седишту установе
 - ван седишта установе

Трајање припремног предшколског програма је у периоду од септембра до јуна месеца.

У току припрема за организовање припремног предшколског програма Установа ће у сарадњи са локалном заједницом обезбедити услове за похађање овог програма у сеоским срединама, где за то постоји потреба. Обзиром на попуњеност свих капацитета, за похађање четворочасовног припремног предшколског програма на градском подручју деца користе просторе васпитних група целодневног боравка.

Припремни предшколски програм реализује се по Моделу “А” и Моделу ”Б”.

Установа настоји да васпитачима обезбеди материјалну и стручну подршку у развијању програма рада у складу са специфичностима изабраног модела. У циљу што квалитетније стручне подршке и размене формира се Актив припремних предшколских група који се бави темама које одговарају актуелним потребама праксе.

Актив припремног предшколског програма операционализује задатке васпитно-образовног рада за овај узраст у зависности по ком моделу се ради.

Очекивани проблеми решавају се у ходу.

Сматра се да је дете спремно за полазак у школу када је достигло ниво психичког и физичког развоја на основу којег се може претпоставити да ће у потпуности моћи да задовољи захтеве који ће му бити постављени у школи. Основни предуслови да би дете могло да прихвати школу су: физичка и моторичка зрелост (одређен календарски узраст, телесна и моторичка развијеност), интелектуална зрелост (развијеност пажње, памћења и различитих облика мишљења), говорна зрелост (овладало гласовном структуром правилног говора, практикује све комуникативне функције говора у интеракцији са другима), социјална зрелост (релативна самосталност при задовољавању својих потреба, оспособљеност за живот и рад у колективу), емоционална зрелост (емоционална стабилност и контрола емоција), мотивација за учење (интересовање и радозналост везани за школско учење), искуство (реалне информације о школи, њеном режиму и захтевима које она поставља пред ученике).

Програм васпитно образовног рада са предшколском децом конципиран је тако да континуирано и систематски припрема дете за полазак у школу доприносећи целовитом развоју детета. То се постиже креирањем услова и подстицаја који детету омогућавају да развије све своје потенцијале и својства личности, да проширује искуства и изграђује сазнања о себи, другим људима и свету који га окружује, при чему се уважавају специфичности деце са којом се ради.

Задаци на реализацији припремног предшколског програма у Установи су:

- стварање услова за подршку деčјем развоју и напредовању креирањем подстицаја за деčју активност и учење и богаћењем деčјег животног искуства
- подстицање самосталности код деце, кроз развој свести о себи и другима, као и кроз изграђивање радних навика
- јачање социоемоционалне компетенције
- подршка развоју интелектуалних функција и операција: мишљење, говор, памћење, опажање и машта
- подршка физичком развоју
- уважавање и подстицање природне деčје радозналости, потребе за сазнавањем и проширивањем искустава
- помоћ у систематизацији спонтаних деčјих сазнања о непосредном окружењу и развијање еколошке свести код деце
- подстицање стваралачког и креативног изражавања
- развијање почетних математичких појмова
- подстицање комуникативне и стваралачке употребе говора
- развијање интересовања за књижевене садржаје намењене деци
- припрема за усвајање писмености (развој способности разумевања значења написаног, гласовна анализа и синтеза и подстицање развоја графомоторике)
- систематско праћење деčјег напредовања у развоју и учењу
- стручно усавршавање васпитача који раде на реализацији припремног предшколског програма
- развијање партнерских односа са породицом
- тимски рад
- прихватање и неговање културних, етничких, верских и других специфичности деце

Установа води законом прописану евиденцију и издаје јавне исправе.

4.1.4. Програм развоја инклузивне културе

Програм инклузивне културе у Установи има за циљ да, у складу са Законским и другим прописима као и на основу досадшњег искуства, дугорочно унапреди рад са децом са сметњама у развоју, инвалидном децом и децом из маргинализованих и осетљивих друштвених група и да им обезбеди *једнако право* на образовање и *доступност* образовања и васпитања, без дискриминације и издвајања деце.

Установа укључује децу са посебним потребама у редовне групе, уз непосредну сарадњу са релевантним институцијама, организацијама и родитељима ради избора најадекватнијег облика и начина њиховог укључивања.

Тимови за инклузивно образовање

1. Стручни тим за инклузивно образовање (на нивоу Установе)

Чине га стручњаци различитих профила: представник васпитача, стручни сарадници Установе (психолог, логопед), представник родитеља и по потреби, стручњак ван установе.

2. Тимови за пружање додатне подршке детету (тимови за индивидуалну подршку)

Чланови тима: васпитач, родитељ, односно старатељ, стручни сарадници, ако постоји асистент и стручњак ван установе, на предлог родитеља.

Тимови подршке праве индивидуалне образовне планове за свако дете за које се процени да има потребу за додатном подршком.

Индивидуално васпитни образовни план (ИВОП) је писани документ, којим се утврђује прилагођен и обogaђен начин образовања и васпитања детета и подразумева индивидуализовање приступа и метода.

Циљ: *постизање оптималног укључивања* детета у редован васпитно-образовни процес и његово *осамостаљивање* у вршњачком колективу.

ИВОП доноси Педагошки колегијум, на предлог Стручног тима за инклузивно образовање. Родитељ даје сагласност за спровођење ИВОП-а.

ИВОП се доноси и вреднује тромесечно у првој години уписа детета, а у свакој наредној години на почетку полугодишта.

Током ове године и даље ће се радити на унапређењу рада у области праћења и усмеравања развоја деце. За свако дете ће се радити психолошко-дефектолошка процена и индивидуални планови рада.

У наредном периоду радиће се на унапређењу:

- ✓ рада на мапирању деце предшколског узраста којој је потребна додатна подршка;

- ✓ рада у области праћења и усмеравања развоја деце. За свако дете ће се радити психолошко-дефектолошка процена и стимулативни програми, а по потреби ИВОП,

- ✓ рада на уређењу средине за учење (простори, дидактика, материјали за рад),
- ✓ мера за адаптацију на колектив (припрема за адаптацију, рад са децом и породицом, припрема васпитног особља),

- ✓ едукације кадрова (месечни састанци са темама које се тичу проблема у свакодневном раду, организовање семинара који ће помоћи у непосредном раду васпитачима, медицинским сестрама,...),

- ✓ централне базе података. Вођење детаљније документације за свако дете (нека врста портфолија или досијеа о развоју детета, кога ће чинити: подаци о упису у одређени програм, задржавање у програму, запажања о развоју детета од стручног особља које ради са дететом, подаци из породице, специјализованих институција, деџи продукти),

- ✓ праћења реализације и анализа постигнућа, кроз месечне састанке и тимски рад на евалуацији,

- ✓ сарадње са родитељима – укључивање чланова породице у планирање, спровођење програма рада са децом, евалуација програма заједно са родитељима,

- ✓ укључивање деце са сметњама у развоју у јавне манифестације, представе – васпитачи ће са стручним сарадницима осмишљавати активности и прилагођавати садржај деци са сметњама у развоју како би деца могла да узму равноправно учешће

Реализатори: стручни сарадници, васпитачи, медицинске сестре

4.1.5. Васпитно-образовни рад са децом са посебним способностима

У Предшколској установи „Моје детињство“ планиран је рад на идентификацији деце са посебним способностима, унапређивање централне базе података као и вођење детаљније документације за свако дете. Стручна служба ће у сарадњи са васпитачима и родитељима деце настојати да уреди средину за учење (простори, дидактика, материјали за рад) која ће подстицати њихов развој.

Свој допринос у раду са даровитом децом даће и чланови тима који реализују програм „НТЦ систем учења за предшколски узраст“ и то планирањем активности које подразумевају идентификацију деце са посебним способностима, а потом и израдом стимулативних програма за подстицање њиховог развоја. Програм се реализује у јасленим и вртићским групама. Неке од активности: израда загонетних питања и прича, израда збирке активности, израда инструмената (анкете, чек листе, протоколи..) који ће пратити ефекте примене програма.

Реализатори: Стручни сарадници, васпитачи, медицинске сестре

4.1.6. Васпитно-образовни рад са децом из маргинализованих група

Васпитно-образовни рад реализује се са децом из маргинализованих група која су укључена у редовне групе целодневног боравка и припремног предшколског програма. Деца су укључена у васпитне групе, према местима становања. За ову децу нису организовани посебни и додатни програми. Рад са децом се организује на српском језику, уз индивидуализацију у раду са децом. За децу која су са сметњама у развоју из наведене популације биће урађени стимулативни програми, како би се прилагодио рад детета и омогућило лакше усвајање програмских садржаја. Такође, постоји могућност ангажовања педагошких асистената, уколико се за то укаже потреба.

За децу из маргинализованих група (децу из хранитељских породица, децу која живе у неповољним социо-економским условима) ће се осим индивидуализације у раду по потреби организовати и састанци са представницима Центра за социјални рад како би се добило што више података о деци и планирали адекватни поступци и мере. У наредном периоду је потребно радити на евалуацији ефеката досадашњег рада, као и разради програма и садржаја за наведену популацију деце. Потребно је и разрадити модалитете сарадње са њиховим породицама.

Реализатори: Стручни сарадници, васпитачи

4.1.7. Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања

Основ за доношење Програма

Сви облици насиља, злостављања, злоупотреба или занемаривања деце, којима се угрожавају или нарушавају физички, психички и морални интегритет личности детета, представљају повреду једног од основних права детета садржаних у **Конвенцији Уједињених нација о правима детета** а то је **право на живот, опстанак и развој**.

1. Документа и закони на којима се заснива Посебан протокол за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања и који непосредно обавезује на израду Програма су следећи:

1.1 Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета („Службени лист СФРЈ” - додатак: Међународни уговори, број 15/90 и „Службени лист СРЈ” - додатак: Међународни уговори, број 4/96 и 2/97), према овом Закону и Уговору држава се обавезала да преузме мере за спречавање насиља у породици, институцијама и широј друштвеној средини и да обезбеди заштиту детета од:

- физичког и менталног насиља, злоупотребе и занемаривања (члан 19);
- свих облика сексуалног злостављања и искоришћавања (члан 34);
- отмице и трговине децом (члан 35);
- свих других облика искоришћавања (експлоатације) штетних по било који вид дететове добробити (члан 36);
- нехуманих и понижавајућих поступака и кажњавања (члан 37);
- да држава обезбеди мере подршке за физички и психички опоравак детета жртве насиља и његову социјалну реинтеграцију (члан 39)

1.2 Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС” бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05, дефинисао је да се права детета и ученика остварују у складу са потврђеним међународним уговорима, и да је установа дужна да обезбеди њихово остваривање (члан 95).

1.3 Национални план акције за децу - стратешки документ којим је Влада дефинисала општу политику земље према деци, за период до 2015. године.

1.4 Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања, усвојен од Владе Републике Србије августа 2005. године

Основни принципи, задаци и циљеви програма

Основни принципи на којима се заснива Протокол, а који уједно представљају и смернице за деловање су :

- омогућавање услова у Установи који деци обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптимално максималном развоју;
- интерес детета је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у Установи или који учествују у раду Установе;

- обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност детета и ученика;
- учешће детета у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење;
- Протокол се односи на сву децу у Установи без обзира на њихов пол, узраст, породични статус, етничко порекло и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике (боју коже, језик, вероисповест, националност, способности и специфичности детета);

Задаци Установе у омогућавању реализације основних принципа се односе на креирање климе у којој се :

- развија, негује и подстиче култура понашања и уважавања личности
- не толерише насиље
- не ћути у вези са насиљем
- развија одговорност и поступање свих
- сазнања о насиљу обавезују да се реагује

Општи циљ Програма за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања је унапређивање квалитета живота деце применом :

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце;
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у Предшколској установи.

Постојање програма обезбеђује планирање и реализацију превентивних активности, успостављање јасних улога и процедура у ситуацијама насиља, помаже у подизању нивоа свести и осетљивости на насиље.

Специфични циљеви у превенцији:

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања
- Укључивање свих интересних група (деца, васпитачи, мед.сестре, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директор, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције.
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
- Дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
- Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.
- Унапређивање компетенција васпитног особља, деце, родитеља, старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања.

Специфични циљеви у интервенцији

1. Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља
2. Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља.
3. Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите.
4. Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција детета у заједницу вршњака и живот установе.
5. Саветодавни рад са децом који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља.

Задаци у области превенције: - Упознавање васпитача, родитеља деце и запослених у Установи са правном регулативом, Општим и Посебним протоколом; - Усклађивање постојећих подзаконских аката установе; - Израда Програма за заштиту деце од насиља (превентивне и интервентне активности); - Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака; - Развијање и неговање богатства различитости и културе понашања у оквиру васпитно-образовних активности; - Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавања конфликта; - Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце од насиља; - Дефинисање правила понашања и последица кршења правила; - Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља; - Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (Савет родитеља, Управни одбор, Колегијум....).

Задаци у области интервенције: - Усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља; - Сарадња са релевантним службама: - Континуирано евидентирање случајева насиља; - Праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања и провере; - Подршка деци која трпе насиље; - Рад са децом која врше насиље; - Оснаживање деце која су посматрачи насиља за конструктивно реаговање; Саветодавни рад са родитељима.

Програм заштите деце од насиља треба да буде квалитетан и функционалан, због чега је неопходно да се анализира које мере установе већ предузима у превенцији насиља, какви су физички и технички услови за реализацију основне делатности, колико је документација усклађена са релевантним документима, тј. да се изврши што објективнија анализа стања безбедности у установи.

Предшколска установа „Моје детињство“ је Програм заштите деце од насиља креирала на основу **анализе стања безбедности у установи**. На основу примене упитника за васпитаче, медицинске сестре-васпитаче и родитеље, обраде података, израде квантитативне и квалитативне анализе, истицања налаза, односно чињеница, закључака и препорука за унапређивање ове области, припремљен је Програм заштите деце од насиља. На основу добијених анализа, планирано је унапређивање квалитета односа и атмосфере у установи, тако да се избегну конфликти, а развијају позитивне реакције и понашање.

Анализа стања безбедности у установи била је повезана са процесом самовредновања и вредновања рада и развојним планирањем / у оквиру кључне области Подршка деци/ученицима дефинисано је подручје Брига о деци/ученицима, а један од

циљева Развојног плана установе односи се на изграђивање стратегије за унапређивање безбедности средине у установи, како би она била била безбедна и сигурна средина за све.

ЗАДАЦИ ТИМА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА /САСТАВ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ/

За активности израде, праћења ефеката, спровођења активности програма заштите деце од насиља задужен је Тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим је сачињен тако да буде испоштован принцип паритета, односно да у њега буду укључени представници свих интересних група и сачињавају га представници руководећих органа, стручних сарадника, васпитача, медицинских сестара и представника Савета родитеља. На нивоу установе формиран је централни тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, као и подтимови за заштиту деце од насиља на нивоу објеката.

Чланови тима ће се активно укључити у послове промоције рада на превенцији насиља, информисању и едукацији родитеља, стручних радника као и на унапређивању рада у овој области, евидентирању,...

Табела бр. Задаци чланова тима

Задаци чланова тима:
Учествују у обуци за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања
Информишу и пружају основну обуку за све запослене у установи о превенцији, перпознавању и реаговању на насиље
Организују упознавање деце, родитеља и старатеља као и локалне заједнице са актима којима се регулише заштита деце од насиља (Општи, Посебни протокол,...)
Координира израду и реализацију програма заштите деце од насиља (превентивне и интервентне активности)
Сарађују са релевантним установама
Извештавају стручна тела и органе управљања
Планирају план наступа установе у медијима
Процењују нивое ризика за безбедност деце , прате и процењују ефекте предузетих мера
Организују евидентирање, документовање и извештавање о појавама насиља и свега у вези насиља, а тиче се установе и деце која су смештена у њој
Прикупљају документацију

Динамика одржавања састанака тима: двомесечно, по потреби чешће

РЕДОСЛЕД ПОСТУПАЊА И ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА

У случајевима дешавања насиља и постојања потребе за спровођења интервентних мера постоји **редослед поступања**, који је прописан **Протоколом поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање** и којим се обезбеђује поступност у заштити од насиља, злостављања и занемаривања.

Редослед поступања

РЕДОСЛЕД ПОСТУПАЊА У УСТАНОВИ	
КОРАК 1	проверавање сумње или откривање насиља
КОРАК 2	Прекидање, заустављање насиља
КОРАК 3	смиривање ситуације , обезбеђивање сигурности за дете
КОРАК 4	обавештавање родитеља и предузимање хитних акција/ збрињавање детета, обезбеђивање лекарске помоћи
КОРАК 5	обављање консултација у установи ради процене ризика и израде плана заштите за све учеснике при чему је неопходно водити рачуна о поверљивости података, заштити приватности и стављању интересе детета изнад свих других интереса
КОРАК 6	предузимање мера и активности и израде Оперативног плана заштите који се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа насиља, злостављања и занемаривања
КОРАК 7	праћење ефеката и евалуација предузетих мера и активности

ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ

За ефикаснији рад у оквиру превенције насиља у установи израђени су обрасци за пријављивање и евиденцију насилног понашања. Евиденцију о случајевима насиља воде чланови подтимова за заштиту деце од насиља на нивоу сваког објекта, васпитачи и Тим за заштиту деце од насиља (евиденција о случајевима насиља који захтевај њихово укључивање). Ради свеобухватног увида, потребно је анализирене укупне податке (број, облике насилног понашања и предузете мере) достављати стручној служби, Тиму и директору установе. Документација се чува код стручне службе и директора установе, поштујући принцип поверљивости података.

Праћење и евалуација програма и Оперативних планова заштите

ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ПРОГРАМА		
НАЧИНИ ПРАЋЕЊА	ДИНАМИКА	РЕАЛИЗАТОРИ
Анализа података добијених од стручних радника установе (евалуациони упитници, сачињени за ове сврхе, којима се мери присутност планираних ефеката програма)	два пута годишње (јануар и јун)	чланови тима за заштиту деце од насиља председници актива
Анализа педагошке документације установе /радне књиге васпитача ,образаца за праћење деце у групи,документације којом располажу главни васпитачи../	једном годишње (јун)	стручни сарадници установе
Анализа ефеката предузетих мера за Оперативни план заштите сачињен за одређени случај	месечно	чланови тима задужени за праћење конкретног случаја

4.1.8. ПРОГРАМ УВОЂЕЊА ПРИПРАВНИКА У ПОСАО

Овај програм је рађен на основу законских аката, Правилника о дозволи за рад наставника, васпитача и стручног сарадника (Сл.Гласник РС бр.22/2005, 51/2008) и потреба Установе за организацијом овог програма.

Основни циљ увођења у посао је оспособљавање приправника за самостално извођење васпитно-образовног рада. У току периода приправништва васпитач или медицинска сестра - васпитач/стручни сарадник подржан је од стране ментора и искуснијих колега, унапређује своја знања, стиче нова знања и примењује различите облике и методе рада. Кроз овај програм јако нам је важно да дамо подршку ментору у обављању дате улоге чиме радимо на унапређивању васпитно-образовне праксе у предшколској установи кроз подршку ментору и приправнику у програму увођења у посао.

Специфични циљеви овог програма су:

1. Стицање знања о планирању, реализацији, вредновању, документовању;
2. Стицање знања о начинима сарадње са колегама, породицом, локалном заједницом;
3. Подстицање комуникацијских вештина и развијање вештина конструктивног решавања конфликта;
4. Развијање вештине коришћења техника посматрања и праћења постигнућа деце;
5. Упознавање са прописима

Програмом увођења у посао постављени су захтеви који се односе на: планирање, програмирање, оставривање и вредновање васпитно-образовног рада; праћење развоја и постигнућа деце; сарадњу са колегама, породицом и локалном заједницом; рад са децом са сметњама у развоју; професионални развој; документацију васпитача /стручног сарадника.

Изабране области покривају целину образовно-васпитног рада и свака од њих има своје место и улогу у циљу успешног остваривања васпитно-образовне праксе. За рад са приправником одређује се за ментора:

- истакнути васпитач који има лиценцу
- једно од прописаних звања
- најмање пет година радног искуства у образовању и васпитању.

Директор решењем именује ментора, на основу прибављеног мишљења Васпитно-образовног већа на почетку радне године.

Критеријуми за избор ментора:

- Спреман за преиспитивање праксе
- Отворен за стицање нових знања
- Тимски играч
- Особине личности: комуникативан, стрпљив, креативан, добар организатор и планер
- Признања еминентних институција, удружења, учешће не стручним конкурсима /проверен квалитет рада и неопходна знања и способности/
- Искуство /мин од 7-10 година рада у струци (Правилник каже 5 година)
- Лична мотивација за рад са приправницима

- Континуирано интересовање за стручно усавршавање

Директор решењем именује ментора, на основу прибављеног мишљења Васпитно-образовног већа на почетку радне године.

Основна структура рада приправника и ментора треба да прати следеће садржаје и теме:

1. Упознавање – међусобно, са литературом, са документима Установе и Законским прописима, организацијом рада Установе (и на Активу али и појединачно ментор са својим приправником)
2. Извођење активности од стране ментора са анализом активности
3. Извођење активности од стране приправника са анализом активности /према дугорочном и краткорочном плану рада са приправником
4. Упознавање са материјалом за посматрање, бележење, пражење деце, Критеријуми за анализу
5. Писање припреме, извођење активности са анализом и евалуацијом
1. Израда ИОП-а и индивидуализација у раду са децом са посебним потребама, Индивидуализација у раду са децом, Портфолио
2. Размена информација међу тимовима, процес рада, тешкоће, ...
3. Посматрање активности других тимова , вежбање техника посматрања, циљано посматрање
4. Решавање педагошких ситуација / педагошке ситуације се раде у континуитету, у зависности када се десе и у току саме активности (Сарадња са породицом: примери добре праксе, вештине комуникације, информисање родитеља; сарадња са колегама.)

Бележница ментора о раду са приправником садржи следеће:

- Основни подаци о приправнику
- Област и узраст групе у којој је реализовао активности
- Запажања о реализованим активностима(запажања ментора , запажања тима,запажања приправника)
- Препоруке за приправника (сугестије добијене од ментора, тима, самоевалуације приправника)
- План за даљи рад (циљеви, задаци, који се постављају)
- Примери дневних припрема за реализоване активности
- Белешке са састанака тима
- Инструменти које је приправник користио

Приправник:

1. води евиденцију о свом раду, и то: *месечни оперативни план и програм рада;
2. израђује припрему за одржавање активности;
3. износи запажања: *о свом раду и раду са децом, *о посећеним активностима, *о својим запажањима и запажањима ментора /препоруке за унапређење в-о рада /и доставља их ментору.

Извештај о оспособљености приправника за самостално извођење в-о активности треба да има следећу структуру:

- Основни подаци о приправнику
- Области, активности кроз које је прошао током обуке
- Мотивација за рад (залагање, иницијатива, заинтересованост)
- Вештине, знања која је приправник добио током обуке

*планирање, програмирање-какав је у планирању, постоји ли индивидуализација,

*реализација активности –каква је реализација активности,

*способност за евалуацију сопственог рада – критичност, самопроцена, разумевање сопствене праксе,

*прачење развоја и постигнућа деце – обученост за праћење развоја деце, на који начин то чини, познаје ли технике посматрања и праћења деце има ли искуства из бележења

*сарадња са колегама- какав је за сарадњу, поседује ли вештине тимског играча или је индивидуалац,

*сарадња са породицом,

*сарадња са локалном заједницом

*вођење документације

- Однос са децом
- Креативност и истакнуте вештине, знања, способности приправника. Област рада у којој се посебно истиче

Ментори заједно припремају материјал за рад са приправницима.

ПРОТОКОЛ ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ

Активност

Циљ активности

Време трајања активности

Група:

Кратак опи активности:

Критеријум	коментар
1. Да ли је релизован циљ	
2. Постоје постепени преласци у оквиру саме активности (увод- главни- завршни)	
3. Сва деца су активна (заинтересовано прате инструкције васпитача, прихватају и учествују у активности или иду за својим потребама и идејама)	
4. Заступљени су различити облици рада (у паровима, индивидуално, у малим групама, цела група) навести који	
5. Васпитач пружа деци могућност избора (чега ће се играти, са којом врстом материјала, на који начин)	
6. Инструкције васпитача су јасне, једноставне	
7. Заступљене су различите методе в.о. рада (навести које)	

8.Активност се надовезује на непосредна дешавања у групи - животнр ситуације деце су извор садржаја, континуитет са претходним активностима)	
9. Одступање од организовање активности (циља), зависе од деце и њихове иницијативе	
10.Ниво захтева, степен сложености у активности се прилагођава индивидуалним могућностима деце	
11.Активност траје док трају децја интересовања	
12.Активност је организована тако да ствара услове да деца изражавају своје идеје, предлоге , иницијативу, потребе	
13.Током активности, васпитач се налази у различитим улогама / које	

АНАЛИЗА УГЛЕДНЕ АКТИВНОСТИ

Критеријум	
1. Циљ је реализован	Да ли су активности у складу са постављеним циљем/циљевима; да ли се одступило и зашто
Дошло је до одступања од планиране активности	Васпитач је проценио да деца нису заинтересована за планирану активност јер већина деце показује иницијативу за неком другом активности
Релевантност активности за тади циљ	Планирана активност је одговарајућа за постављени циљ и омогућиће остваривање постављеног циља
2. Постоји увод, главни и завршни део	Да ли се види/при посматрању активности/ да постоји <i>уводна</i> активност (информација за децу чиме ће се бавити, играти) и колико је отприлике њено временско трајање (3-5-7 мин) Колико траје <i>главна</i> активност – да ли је у складу са постављеним циљем Да ли има <i>завршна</i> активност, како је она организована – да да ли васпитач разговара о томе шта је све рађено или кроз активност интегрише шта је рађено, како би видео да ли је дошло до одређене промене код деце,прати се временско трајање завршног дела
3. Постоје постепени преласци у оквиру саме активности (увод - главни – завршни)	Једна активност проистиче из друге; Најављује се деци да приводе крају активност којом се баве
5. Заступљени су различити облици рада	Фронтални облик рада Групни/рад у малим групама Индивидуални облик рада Рад у пару
8. Заступљене су различите методе в.о. рада	*истраживање *манипулација материјалом *показивање/демонстрирање *жива реч васпитача (причање, читање, описивање, објашњавање) *разговор/постављање питања/дискусија *посматрање

4. Сва деца су активна	Да ли су деца заинтересована за активност, показују иницијативу или/и прихватају иницијативу васпитача, иду за својом потребом, постављају питања
Деца су самостална	Активност (организација средине, понуђени материјал) омогућава већи степен самосталности детета у активности
Ниво захтева и степен сложености активности је у складу са узрастом	
6.Васпитач пружа деци могућност избора – чега ће се играти, са чим	Деца имају могућност избора чиме ће се бавити, којим материјалом играти
7. Инструкције васпитача су јасне	Инструкције су јасне, везане за активност, једноставне, примерене узрасту детета; Присутне су индивидуалне али и групне инструкције
12. Постоје продукти активности	Настају у току активности, ко их ствара, шта се ради са њима по завршетку активности – да ли је ствар договора са децом
9. Довољна количина различитог материјала за рад	Материјал: игровни материјал, амбалажни материјал, дидактички материјал, -има више примерака истог материјала, материјал је разноврстан, подстиче децу, доступан је деци, има познатог материјала али и материјала са кјим се први пут сусрећу деца
10. Васпитач има више улога у току активности	Организатор, планер, посматрач, партнер/активан учесник, истраживач, медијатор, подстиче игру, регулише социјалне односе
11. Какви су међусобни односи деце у току активности	Присутна је размена између деце, постоји сарадње између деце, јављају се конфликти између деце – васпитач примећује, (не) помаже при решавању
13. Општа атмосфера у току активности	Какви су односи између деце, Какви су односи између деце и васпитача Какав је општи емоционални тон у групи <u>Комуникација васпитач -дете:</u> Какав је тон обраћања васпитача; Васпитач се обраћа једном детету, мањој групи деце, целој групи; Васпитач гледа децу у очи; Присутна невербална комуникација; Васпитач поставља питања и чека одговор од деце

План рада приправника садржи:

1. ДУГОРОЧНИ ПЛАН

-приоритети

-временска динамика активности

-ко може да пружи помоћ

-коришћене документе

2. КРАТКОРИЧНИ ПЛАН

-рад на оним садржајима и темама које представљају приоритет у раду и потребу за учењем

Улоге ментора је да упознаје приправника са организацијо рада установе, начином вођења пед.документације, начином вођења активности, конкретним пословима које треба

да обави приправник, са правилима понашања у установи. Ментор даје приправнику литературу, материјал за рад. Ментор демонстрира како изгледа вођење активности “Ево како ја то радим...”

Ментор и приправник заједно:

- Анализирају ситуацију
- Прикупљају важне информације
- Планирају активност
- Истражују нове методе и технике рада

Основна карактеристика овог програма треба да буде: заједничко учење, узајамно поштовање, заједнички напредак.

Реализацији овог програма доприноси активно укључивање стручне службе:

1. обука ментора и приправника у унапређивању комуникацијских вештина,
2. помоћ у изради плана рада приправника
3. помоћ у изради протокола посматрања, критеријума за анализу активности и др инструмената
4. присуствује активности ментора и приправника и учествује у анализи активности

4.2. ПРОГРАМ ПОСЕБНИХ, СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИХ ПРОГРАМА И ДРУГИХ ОБЛИКА РАДА

Посебни, специјализовани програми и специјализовани курсеви у ПУ „Моје детињство“ се реализују у складу са чланом 19. Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, бр.18/10) и чланом 39. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ бр.72/09) и Правилником о врстама, начину остваривања и финансирања посебних, специјализованих програма и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа.

Посебни програми као облик организовања предшколског васпитања и образовања деце су целовити, комплексни васпитно-образовни програми, усмерени на целокупан развој детета и додатну подршку породици.

4.2.1. ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ПОРОДИЦИ

У ПУ „Моје детињство“ реализују се програми подршке породици и то су:

- програми подршке породици који представљају додатну подршку породици у остваривању родитељске улоге и повезивање породице и система васпитања и образовања путем различитих садржаја и активности кроз посебне и специјализоване саветодавне облике рада;
- програми за рад са децом у породици који представљају додатну подршку породици која има потребе за стручним и професионалним збрињавањем детета, а чија деца нису укључена у живот и рад установе;
- програми за рад са децом у породици који представљају додатну помоћ породици чија су деца обухваћена васпитно-образовним радом у установи.

Програм стручне подршке породици реализоваће се кроз:

А) рад Саветовалишта за породицу које ће родитељима пружати могућност коришћења следећих услуга:

- превентивни и саветодавни рад - усмерен на развијање вештина васпитања деце и унапређивање комуникације деце пружањем услуге родитељима и члановима породице
- информисање родитеља о свим актуелним информацијама из области дечијег развоја и васпитања деце, упознавањем са чињеницама од значаја за унапређивање дечијег развоја као што су: креирање стимулативне средине, осмишљавање активности, израда играчака..
- решавање актуелних проблема у развоју детета, отклањање тешкоћа и развојних проблема деце, проблема у адаптацији, проблема насталих услед поремећених породичних односа и криза које се јављају у породицама.

Б) Посебна подршка породицама које имају децу са сметњама у развоју, као и породицама деце из осетљивих категорија (породице које живе у изузетно тешким социоекономским условима, које су у стању посебних потреба и помоћи - здравствено угрожене, ниског културно-образовног нивоа...) како би адекватно вршиле своје родитељске улоге.

4.2.2. ПОСЕБНИ И СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИ ПРОГРАМИ

Од јуна 2014. године ПУ “Моје детињство” учествује у пројекту “Вртићи без граница 2 - квалитетно инклузивно предшколско васпитање и образовање у Србији”. Пројекат има за циљ да се што више деце узраста од 3-5,5 година, посебно из осетљивих група укључи у квалитетне инклузивне програме уз континуирано унапређивање система у складу са Стратегијом развоја образовања у Републици Србији до 2020.г., Стратегијом развоја града Чачка, Стандардима квалитета рада ПУ и Правилником о врстама, начину остваривања и финансирања посебних, специјализованих и других облика рада.

4.2.2.1. ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА У ПОЛУДНЕВНОМ ТРАЈАЊУ, ДО 6 САТИ ДНЕВНО / *ПОСЕБАН ПРОГРАМ У ТРАЈАЊУ ОД ЧЕТИРИ САТА

У оквиру пројекта „Вртићи без граница 2“, Предшколској установи “Моје детињство” омогућено је организовање посебног програма у трајању од четири сата за децу узраста од 3 до 5,5 година, а у циљу пружања додатне подршке породицама чија деца нису укључена у живот и рад установе.

На територији МЗ Заблаће, у ОШ „Владислав Петковић Дис“ адаптиран је и прилагођен простор за боравак деце предшколског узраста од 3 до 5,5 година. Формиране су две мешовите васпитне групе деце које редовно похађају овај програм. Програм је бесплатан за све полазнике.

Теоријско полазиште програма засновано је на социо-културној теорији учења, социологији детињства и постструктурализму.

Циљ програма: подстицање целокупног развоја деце и додатна подршка породицама које до сада нису биле укључене у ПВО, развијање партнерства и партиципације породице у животу вртића и заједнице, пружање прилике за једнаки старт све деце, посебно деце која припадају некој од осетљивих категорија.

Планирано је да пројекат траје две године, с тенденцијом одрживости и у наредном периоду, у зависности од интересовања и потреба породица из окружења.

4.2.2.2. ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА У ПОЛУДНЕВНОМ ТРАЈАЊУ, ДО 6 САТИ ДНЕВНО / *ПОСЕБАН ПРОГРАМ „ИГРОВНИЦА“

„Игровница“ је посебан програм кратког трајања, који се у нашој установи реализује у оквиру пројекта „Вртићи без граница 2“ од краја 2014.г. Програмом су обухваћена деца узраста од 3 до 5,5 година која нису обухваћена редовним предшколским програмом. Бесплатан је за све полазнике. Трајање програма је најмање два пута недељно, два / три сата.

Циљ програма је подстицање и развијање различите игровне и истраживачке активности као начина сазнавања и истраживања сопственог искуства деце и родитеља, развијање партнерства деце и родитеља.

4.2.2.3. СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИ КУРСЕВИ

У понуди Установи су специјализовани курсеви усмерени на развијање способности и вештина у различитим областима као што су: спорт, уметност и страни језик (енглески језик, карате, фолклор, плес и сл.). Организују се једном до три пута недељно у трајању од 30 до 45 минута.

4.2.2.4. СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИ ПРОГРАМИ

У Установи се реализују и специјализовани програми посебних области васпитно-образовног рада, у трајању од два сата. Програми имају за циљ стимулисање целовитог развоја деце, пружањем могућности за социјализацију и пружање подршке за развој сколности и интересовањима у складу са психофизичким могућностима деце. Програми су намењени деци узраста од 3 до 5,5 година.

4.2.3. ДРУГИ ПРОГРАМИ - ПОВРЕМЕНИ, ПРИГОДНИ ПРОГРАМИ И ПРОГРАМИ У ВИШЕДНЕВНОМ ТРАЈЊУ

А) ПОВРЕМЕНИ ПРОГРАМ - ЛЕТОВАЊЕ И ЗИМОВАЊЕ ДЕЦЕ

Предшколска установа „Моје детињство“ организује летовање и зимовање деце. Циљ програма је одмор и рекреација деце, усвајање нових вештина (пливање) унапређивање здравља деце, подстицање физичког развоја, социо-емоционалног развоја, развоја комуникације и живота у заједници, аутономије и независности и богаћење непосредног искуства о природи. Програм се реализује за децу узраста од 4 до 6,5 година.

Програм зимовања се реализује у зимским месецима (децембар-фебруар) у трајању од 7 дана, док се место реализације програма одређује на основу одлуке Савета родитеља.

Летовање деце реализује се за децу узраста од 4 до 6,5 година у летњим месецима (јун – август). Место остваривања програма је Дечије одмаралиште „Овчар“ у Улцињу.

Б) ПРОГРАМИ КРАТКОГ ТРАЈАЊА – ЈЕДНОДНЕВНИ ИЗЛЕТИ

Једнодневни излети органзују се са циљем богаћења непосредног искуства деце, упознавања са установама културе (музејима, позориштима), развој социјализације, аутономије и независности, развоја вештина комуникације и сл. Једнодневни излети организују се за децу узраста 4,5 до 6,5 година. Место реализације програма одређује се на основу одлуке Савета родитеља.

В) ПРИГОДНИ ПРОГРАМИ

Предшколска установа организује пригодне програме са циљем обележавања Дана установе, Дечије недеље, завршне приредбе предшколаца и значајних датума из календара здравља, фестивале,

4.3. АКРЕДИТОВАНИ ПРОГРАМИ И ДРУГИ ПРОГРАМИ И ПРОЈЕКТИ У ОКВИРУ РЕДОВНОГ РАДА

У оквиру редовног рада у ПУ „Моје детињство“ реализују се акредитовани програми за које су васпитачи добили сате стручног усавршавања на семинарима ЗУОВ-а , програми уже специјализованих области и пројекти :

- 4.3.1 Програм заштите животне средине
- 4.3.2.Програм из области саобраћајног васпитања
- 4.3.3.Програм неговања народне традиције
- 4.3.4.Програм НТЦ система учења за предшколски узраст
- 4.3.5.Програм спортских активности
- 4.3.6.Програм “Афлатот“
- 4.3.7.Пројекат „Вртићи без граница 2“

4.3.1. Програм заштите животне средине

Реализација еколошког пројекта „Чувам моју планету“ одвија се под покровитељством Скупштине града Чачка. Пројектом су обухваћена деца старијих и предшколских група целодневног и полудневног боравка. Развијање навике здравог начина живљења код деце од најранијег узраста као и формирање позитивног става према животној средини подразумева успостављање склада и хармоније са природним окружењем.

Општи циљ - изграђивање позитивног става према животној средини, природи, здравом начину живота, односно живот у складу са природним окружењем

Специфични циљеви су:

- А) испитивање нивоа еколошког знања деце предшколског узраста
- Б) проширивање знања деце о значају очувања животне средине
- В) укључивање деце у што већи број акција - јавних манифестација, које имају за циљ очување животне средине;
- Г) подизање нивоа свести код васпитача о потреби заштите животне средине и природе са становишта најновијих сазнања у области унапређивања животне средине, очувања биодиверзитета и одрживог развоја
- Д) оспособљавање васпитача за коришћење сазнања из области заштите животне средине како би радили на проблемима заштите животне средине.
- Ж) Активно укључивање чланова породице у пројектне активности. Едукација породице и формирање свести о значају и корисности живота у складу са природом
- Е) Анимирање локалне заједнице и промовисање еколошких вредности у заједници

4.3.2. Програм из области саобраћајног васпитања

Пројекат „Дете у саобраћају“ треба да омогући деци да науче правила понашања у саобраћају. Циљ је да се деца оспособе за самостално учествовање у саобраћају. Пројекат има превентивни значај у смислу повећања безбедности деце као учесника у саобраћају. Циљна група пројекта су деца која похађају средње, старије и предшколске вртићке групе, узраста од 4-6,5 година. Васпитачи ће током целе године уз помоћ саобраћајних реквизита (семафор, саобраћајни знаци, рампа...) планирати активности које ће симулисати реалне ситуације у саобраћају, са децом као учесницима у тим ситуацијама. Реализацијом ових активности деца ће бити упозната са врстом и значењем саобраћајних знакова, саобраћајним правилима, понашањем учесника у саобраћају и могућим опасностима до којих долази услед непоштовања саобраћајних правила.

Општи циљ - оспособљавање деце за безбедно самостално учествовање у саобраћају

Специфични циљеви:

- А) Повећање нивоа знања о правилима понашања у саобраћају
- Б) Укључивање деце у активности које су планиране по узору на реалне ситуације у саобраћају
- В) Подизање нивоа свести код васпитача о значају упознавања деце са правилима понашања у саобраћају

Реализатори: васпитачи и стручни сарадник

4.3.3. Програм очувања народне традиције

Неговање културне баштине одређеног краја наглашава активну улогу предшколске установе у развијању свести код деце о култури и традицији свог народа, са нагласком на културном идентитету краја у ком деца живе и одрастају.

Програм Народне традиције представља комплексан, вишегодишњи програм који се реализује у више етапа планираних пројектом.

Циљ програма Народне традиције је:

- А) Развијање код деце свести о култури, обичајима и традицији свог народа
- Б) Јачање културног идентитета код деце и њихових породица и развијање поноса због припадности сопственом народу
- В) Проширивање знања и искустава деце о обичајима, нематеријалној културној баштини свог народа и краја у ком деца одрастају. Унапређивање знања о фамилијарном културном наслеђу
- Г) Развијање код деце осетљивости за разлике и сличности које постоје међу децом везано за фамилијарно и културно наслеђе која поседују (чији су део) као и развијање толеранције и поштовања за разлике.

Д) Развијање свести код осталих припадника заједнице о њиховом учешћу у очувању културне баштине и стварање мреже институција (музеј, образовне институције, културно-образовне институције,...)

Ђ) Укључивање деце и њихових породица као активних актера у прикупљању архивске грађе везане за детињство њиховог народа, која ће као таква постати део „едукативних садржаја“ који ће се реализовати у установи.

Е) Подстицање породице да систематизују своја породична знања и искуства која се тичу традиције и обичаја везаних за детињство и сачувају их кроз израду „породичних архива“ које ће остати у њиховим породицама

Активности које ће осмишљавати васпитачи и стручни сарадници, биће у складу са потребама средине, интересовањима деце и родитеља, посебног обележја средине у којој се вртић налази. Активности ће се реализовати у оквиру васпитно-образовног рада предшколске установе и бити у складу са Основама програма и годишњим планом рада Установе.

Реализатори: директор, стручни сарадници, васпитачи, родитељи, сарадници из Народног музеја у Чачку, Архива, Галерије...

4.3.4. ПРОГРАМ НТЦ СИСТЕМ УЧЕЊА ЗА ДЕЦУ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Програм „ НТЦ систем учења за предшколски узраст“ је акредитован на државном нивоу (ЗУОВ) и у сарадњи са образовним институцијама спроводи се у великом броју држава Европе. Примењује се у раду са децом предшколског узраста, јер је важно да се у овом узрасту у свакодневни рад унесу елементи који доказано стимулишу ментални развој деце, али и специфичне вежбе које развијају координацију покрета и моторику и на тај начин спречавају поремећај пажње и конценртације у каснијем периоду живота. Једнако је важно да се развија и брзина размишљања и закључивања (функционално знање) кроз коју пратимо даровитост деце.

Аутор програма (др Ранко Рајовић) је понудио систем вежби утемељен на најновијим научним достигнућима из области неурофизиологије учења и развоја људског мозга. Он ангажује бројне мисаоне способности: анализу, синтезу, компарацију, класификовање, закључивање, дефинисање, креативност, стваралаштво и др. Када се посматра у светлу подстицања даровитости, програм поред тога што оптимално развија интелектуалне способности сваког детета, посебно стимулише развој даровите деце.

Програм посебно наглашава и ставља у центар одговорност родитеља, јер је њихова улога кључна и свакодневна у подстицању интелектуалних, моторичких и спацијалних способности деце. Кроз савладавање овог програма деца уче како да слободно ментално функционишу, да буду активни, да истражују, експериментишу, проверавају, расправљају уз наравно, подршку, подстицаје и иницијативу одраслих. Због тога је веома значајна

партнерска релација између предшколске установе и породице, јер посвећени и едуковани родитељи и васпитачи могу много да учине за развој биолошких потенцијала детета.

4.3.5. ПРОГРАМ СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Програм спортских активности настао је као резултат потребе додатног рада на промоцији здравог живота и развијању здравих навика код деце и њихових породица. Истраживања и пракса указују да стил живота данашње деце може довести до озбиљног угрожавања њиховог здравља и правилног развоја. За децу предшколског узраста и њихове породице је од изузетне важности организовање разноврсне понуде програма физичке културе чији је циљ промена постојећег стила и развој нових здравих животних навика које укључују практиковање спортских активности и неговања здравог стила живота који је у складу са природним потребама младог организма који је у развоју.

Основни циљеви овог програма су развијање нових здравих животних навика и практиковање спортских активности као свакодневних активности детета.

4.3.6. ПРОГРАМ „АФЛАТОТ“

Циљ програма јесте развијање свести код деце и породице о значају друштвено финансијског образовања код деце на најранијем узрасту. Програм се у овом тренутку реализује у осамдесет земаља света. Програмски садржаји биће реализовани кроз пет тематских целина:

1. Ти и ја
2. Моја породица и ја
3. Моји пријатељи и ја
4. Моја заједница и ја
5. Новац и ја

Програм се реализује у млађим, средњим, старијим и предшколским групама наше установе.

ПУ „Моје детињство“ сарађује са организацијом **Помоћ деци** која учествује у глобалној иницијативи друштвеног и финансијског образовног програма за децу – програм деце штедне „Афлатот“. Пилотирање је изведено у нашој установи и даље се наставља реализација.

Остварујемо сарадњу како на овом програму, тако и на програмима који имају за циљ Партнерство за помирење кроз предшколско васпитање и образовање деце у Европи и умрежавање за изградњу мира са малом децом. Пројекти се реализују под покровитељством Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Филозофског факултета Универзитета у Београду.

4.3.7. ПРОЈЕКАТ „ВРТИЋИ БЕЗ ГРАНИЦА 2“

Пројекат „Вртићи без граница 2“ у нашој установи реализује се од јуна 2014.г.

Општи циљ пројекта је допринос остваривању приоритетних циљева *Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године* који се односе на повећање обухвата деце од 3 до 5,5 година квалитетним, инклузивном предшколским васпитањем и образовањем.

Специфични циљеви пројекта су:

- Повећање доступности квалитетних ПСП и услуга за подршку раном развоју и повећање квалитета инклузивног васпитања и образовања у изабраном ЈЛСУ,
- Унапређивање правног и институционалног оквира за инклузивно предшколског васпитања и образовања;
- Унапређивање управљања знањима и заступања инклузивног предшколског васпитања и образовања.

5. РАД НА САМОВРЕДНОВАЊУ

Полазна основа за самовредновање су Правилник о стандардима квалитета рада образовно-васпитних установа и стандарди квалитета рада предшколских установа. Установа треба да самовреднује седам области у петогодишњем циклусу.

ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ

Имајући у виду специфичности организације и рада у ПУ „Моје детињство“ за потребе самовредновања формираће се следећи тимови за самовредновање:

Тим за самовредновање - на нивоу Установе, који је задужен за активности координације, израду инструмената и техника самовредновања, израду крутеријума успеха, праћење и евалуацију рада на самовредновању у Установи, као и

Тим за самовредновање - на нивоу сваког објекта, чији је задатак реализација самовредновања у свом објекту, израда и реализација акционих планова, временском динамиком и носиоцима активности. Сваки Тим објекта има свог координатора који Централном тиму за самовредновање подноси извештај о реализацији самовредновања у свом објекту.

На Васпитно-образовном већу у **септембру** месецу директор Установе именује, на период од годину дана, чланове Централног тима за самовредновање. Чланови централног тима за самовредновање ће бити представници стручних органа, савета родитеља, органа управљања. Руководилац Централног тима за самовредновање ће бити изабран од стране чланова тима. Састанци Централног тима за самовредновање биће организовани **тримесечно**, а по потреби и чешће.

Почетком октобра месеца одржава се састанак, Централног тима за самовредновање и актуелних координатора Тимова објеката, са следећим задацима: 1) прилагођавање инструмената добијених од стране Министарства просвете прописаним стандардима квалитета у свим областима, 2) израда упитника за проверу остварености стандарда квалитета након реализације задатака из акционог плана, 3) анализа постојећег стања у установи, 4) евалуација рада по тимовима објеката, 5) евалуација реализованих активности

из оперативних планова, 6) тешкоће у раду, 7) начини превазилажења постојећих проблема. Централни тим ће дати препоруку координаторима тимова да вредновање започете области у претходној години наставе, или да почну са вредновањем нове области, према плану.

ДИНАМИКА ОКУПЉАЊА ТИМОВА:

Тимови објеката, ће рад на вредновању стандарда квалитета организовати два пута месечно (у просеку), а по потреби и чешће. Тим за самовредновање на нивоу Установе, ће радити тромесечно.

ИНСТРУМЕНТИ И ТЕХНИКЕ САМОВРЕДНОВАЊА

Централни тим за самовредновање ће Инструменте добијене од стране Министарства просвете прилагодити прописаним стандардима квалитета рада у свим областима.

Технике које ћемо користити током реализације самовредновања: посматрање, анализа дечијих продуката, анализа педагошке документације, анкетирање.

ИСХОДИ И КРИТЕРИЈУМИ УСПЕХА,

- Направљени акциони планови
- Реализоване активности из акционог плана
- Попуњени упитник за интерну евалуацију самовредновања

НАЧИН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Тимови објеката попуњавају упитник за проверу остварености стандарда након реализације задатака из акционог плана, након чега ће се израдити Извештај самовредновања тимова, односно Извештај самовредновања у установи.

6. САРАДЊА СА ПОРОДИЦОМ

Унапређење сарадње са породицом, разрада различитих облика и начина сарадње и активно укључивање породице у живот и рад вртића је приоритетни и дугорочни задатак установе. Основни циљ коме установа тежи у сарадњи са породицама јесте помоћ породицама да код куће успоставе окружење које подстиче развој деце, а с друге стране добијање повратних информација које би омогућиле стручним радницима установе да боље упознају и разумеју децу и њихове родитеље. Реализацијом овог циља, стекли би се и услови за постизањем највећих и најдугорочнијих ефеката предшколског програма на дете као крајњег корисника наших услуга.

У плану сарадње за ову радну годину издвојили смо активности које смо добили након урађене анализе постојећег стања у установи кроз рад на самовредновању, а које сматрамо да можемо реализовати у току једне радне године.

Рад на испитивању потреба и интересовања породице и континуираном праћењу промена постојећих потреба и интересовања, биће реализован и разрађиван током читаве радне године. Стручна служба установе ће наставити рад на изради инструмената којима ће се остварити постављени задаци, с обзиром да је анализом података добијених од

тимова објеката за самовредновање, установљен проблем праћења и регистрација интересовања породице од стране васпитача и мед.сестара. Наставиће се рад и на мотивисању чланова породице за личним учешћем у непосредном раду са децом и за децу, кроз осмишљавање играоница, едукативних радионица, манифестација и активности који ће допринети анимирању породице. Акције прикупљања и израде игровног и дидактичког материјала, као и уређења и оплемењивања простора ће се подстицати јер су се показале као веома успешне.

Током ове радне године стручна служба установе радиће на унапређењу обједињавања података и вођење докуменатције из сарадње са породицом за установу у целини.

На основу наведених приоритета на којима је потебно радити како би се унапредила сарадња са породицом у установи израђен је Оквирни оперативни план сарадње са породицом који ћемо приказати у табелама које следе. План сарадње са породицом имајући у виду одређене специфичности узраста деце, даље је разрађен као посебан план сарадње за породице деце:

1. јасленог узраста
2. вртићског узраста/3-6,5 година/.

Приказани оквирни планови сарадње, представљају предлог за даљу разраду и израду оперативних планова сарадње на нивоу сваког тима објекта и сваке васпитне групе, према специфичностима датог објекта,односно васпитне групе.

Табела бр. 13 Оперативни план сарадње са породицом-јаслице

Облик и начин сарадње	Тема-циљ	Време реализације	Реализатори
Групи родитељски састанци	„Адаптација“ упознавање родитеља са организацијом рада установе, припреме за адаптациони период	јун	медицинске сестре група које примају нову децу
	„Упознавање са програмом рада “- Кратак осврт на протеклу адаптацију и запажања о деци –групи „Извештаји из адаптације и прикази снимака деце из групе“	септембар-октобар	медицинске сестре свих васпитних група
	„Приказивање дејих постигнућа “ за прву половину радне године. „Приказ активности за рада са децом јасленог узраста“ Текућа питања	април-јун	медицинске сестре свих васпитних група
	Завршни састанак - Развојни ниви групе. Припрема родитеља за прелазак у вртић - информисање родитеља о начину рада у вртићу (заједнички родитељски састанак са васпитачима који примају групу)	јун	медицинске сестре старијих јаслених група
	Родитељски састанци са темама по избору родитеља	током године по потреби	медицинске сестре свих васпитних група

Облик и начин сарадње	Тема-циљ	Време реализације	Реализатори
	„Информативни родитељски састанци с циљем припрема за организовање повремених програма (излети, рекреација деце)	мај	медицинске сестре група у којима се релизују ови програми
	Родитељски састанак „Подстицање говорног развоја“	током године	Логопед и педагог
Дан отворених врата	Индивидуални разговори са родитељима, с циљем добијања информација о постигнућима деце и реализованим активностима. Одговори на актуелна питања родитеља	једном седмично или петнаестодневно	медицинске сестре свих васпитних група
Боравак родитеља у Групи	-током адаптације -помоћ у реализацији активности -информисање о понашању детета у групи -активност са децом	август-октобар-током године током године	медицинске сестре свих васпитних група
Радне групе формиране са родитељима	-планирање и реализација заједничких активности, акција, свечаности	децембар, април, током године по потреби	медицинске сестре свих васпитних група
Писане поруке	-поруке са актуелним информацијама за родитеље -поруке са подацима о децјем развоју и напредовању и значајним догађајима из живота детета које путују од куће до јаслица	током године по потреби	медицинске сестре
Индивидуални разговори	Неформални-пригодни	свакодневно	медицинске сестре свих васпитних група
Саветовалиште за породицу	Информисање родитеља о актуелним темама везаним за развој деце, -рад на јачању родитељских компетенција	сваког понедељка од 8-14 часова	стручни сарадници установе
Информативни панои за породицу	Пружање информација о развоју детета, актуелним дешавањима из групе, реализованим активностима и плановима рада (месечни, недељни, дневни)	најмање 4 пута месечно мењати садржаје на паноима	медицинске сестре и остали стручни радници установе по потреби
Информатори за породицу	С циљем едукације родитеља информисања родитеља о свим битним питањима која су предмет њиховог интересовања	при упису деце по потреби током године	стручни сарадници и мед. сестре
Општи родитељски састанак	Теме по избору родитеља	по потреби током године	стручни радници установе и стручни радници других специјализованих институција (здравствене, културне, образовне,...)

Облик и начин сарадње	Тема-циљ	Време реализације	Реализатори
Савет родитеља	Конституисање Савета родитеља објекта и израда оперативног програма рада, избор представника за Централни савет родитеља,	септембар	представник родитеља и васпитач представник тима објекта задужен за рад у овом органу

Табела бр. 14 Оперативни план сарадње са породицом-узраст од 3-7,5 година

Облик и начин сарадње	Тема-циљ	Време реализације	Реализатор
Групни родитељски сатанак	„У сусрет предстојећој адаптацији“- родитељски састанци за родитеље новопримљене деце	јун	васпитачи млађих васпитних група
	„Упознавање родитеља са редовним програмом који се реализује у новој радној години“	септембар	васпитачи свих васпитних група и ППП
	„Информативни родитељски састанци везани за информисање родитеља о одржавању повремених програма (летовање, зимовање, излети)	мај-јун	васпитачи група које организују ове програме
	Теме по избору родитеља	током године према интересовању родитеља	васпитачи свих васпитних група
	Приказ постигнућа деце	октобар, новембар	васпитачи свих васпитних група
Дан отворених врата	Индивидуални разговори са родитељима, с циљем добијања информација о постигнућима деце и реализованим активностима. Одговори на актуелна питања родитеља	једном седмично или петнаестодневно	васпитачи свих васпитних група
Боравак родитеља у групи	током адаптације, реадaptације	август-октобар	васпитачи свих васпитних група
	помоћ у реализацији активности	током године	васпитачи свих васпитних група
	активности са децом	током године према интересовању родитеља	васпитачи свих васпитних група
	информисање о понашању детета у групи	током године	васпитачи свих васпитних група
Савет родитеља	Конституисање Савета родитеља на нивоу објекта и израда програма рада	Септембар	представници родитеља и васпитач представник тима објекта
	реализација планираних активности	месечно, двомесечно. по потреби	представници родитеља и васпитач представник тима објекта

Облик и начин сарадње	Тема-циљ	Време реализације	Реализатор
	евалуација рада	јун	представници родитеља и васпитач представник тима објекта
	посете друга који је болестан	током године по потреби	васпитачи у сарадњи са члановима породице заинтересоване за остваривање овог облика сарадње
	с циљем реализовања активности које се раде у групи (посете пољопривредном домаћинству, занимљива занимања,...)	током године по потреби	васпитачи у сарадњи са члановима породице заинтересоване за остваривање овог облика сарадње
Индивидуални разговори	Неформални	свакодневно	васпитачи свих васпитних група
Радне групе формиране са родитељима	планирање и реализација заједничких активности, акција, свечаности	децембар, април, током године по потреби	васпитачи свих васпитних група
Писане поруке, свеске комуникације	-поруке са актуелним информацијама за родитеље -поруке са подацима о децембру развоју и напредовању и значајним догађајима из живота детета које путују од куће до вртића	током године по потреби	васпитачи појединих васпитних група
Саветовалиште за породицу	Информисање родитеља о актуелним темама везаним за развој деце, рад на јачању родитељских компетенција	сваког понедељка од 8-14 часова	стручни сарадници установе
Информативни панони за породицу	Пружање информација о развоју детета, актуелним дешавањима из групе, реализованим активностима и плановима рада-месечни, недељни, дневни)	Најмање 4 пута месечно мењати садржаје на панонима	васпитачи и остали стручни радници установе по потреби
	С циљем едукације родитеља, информисања родитеља о свим битним питањима која су предмет њиховог интересовања	при упису деце по потреби током године	стручни сарадници и васпитачи
Општи родитељски састанак	Теме према интересовањима родитеља	по потреби током године	стручни радници установе и стручни радници других специјализованих институција (здравствене, културне, образовне,...)
	Припрема деце за полазак у школу - рад на припреми породице за прелазак деце у нову средину	октобар-новембар	васпитачи ППП група и стручни сарадници вртића, са учитељима и стручним сарадницима школа
	“Организација рада у школи, припрема детета за тестирање“	април	учитељи и стручни сарадници школа са васпитачима ППП група и стручним сарадницима вртића

Сарадња са породицом ће се као што се из наведених планова и види, остваривати кроз устаљене и проверене облике сарадње:

***облике обостраног информисања**

(индивидуалне разговоре, организовање дана “отворених врата“, путем панона за обавештавање родитеља, писане поруке, извештаје за чланове породице, свеске комуникације, кутије за сугестије, телефонске позиве,...)

***заједничко стицање знања у васпитању деце**

(организовање родитељских састанака, радионица за родитеље, радионица за родитеље и децу, предавање, саветовалиште за родитеље, организовање радних група које раде на заједничких акцијама и активностима заједно са стручним радницима вртића)

***заједничко живљење**

(боравак родитеља у вртићу током адаптације деце, учешће родитеља у раду вртића, учешће родитеља у игри деце, учешће родитеља у креирању и организовању приредби и прослава у вртићу, организовање и учешће у излетима који се организују за децу, заједничка дружења деце и родитеља,...)

Поред наведених, радиће се на изналажењу нових облика и начина сарадње са породицом који ће бити израз аутентичних потреба породица са којима наша установа сарађује и вршиће се евалуација истих.

ЕВИДЕНТИРАЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Табела бр. 14 План активности везаних за евидентирање и документовање сарадње са породицом:

Евидентирање и документовање		
Начини документовања	Временски оквири	Носиоци активности
*Формирање „Документа (књига, регистар) сарадње са породицом“ -за сваки објекат установе <u>Препоручени садржај:</u> -Извод из оперативног плана сарадње са породицом из Годишњег плана рада установе -Разрађен оперативни план, прилагођен специфичностима сваког објекта -Реализоване активности током године, са фотографијама, запажањима, број учесника, време реализације активности -Упитнике или друге инструменте и начине који су коришћени за испитивање интересовања породице, очекивања,.. -Евалуацију реализованих активности на нивоу објекта *Формирање „Дневника рада Савета родитеља“, може бити део ове документације или као посебна документација	септембар током године	васпитачи, представници тима објекта одређени за рад на вођењу ове документације

7. САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ

На нивоу васпитних група, радних јединица и Установе у целини, током целе године радиће се на остваривању сарадње са локалном заједницом.

Реализатори планираних активности биће деца, васпитачи, стручни сарадници, руководиоци радних јединица и директор.

7.1. Сарадња са основном школом

Непосредно упознавање са школом, њеним режимом и захтевима представља важну активност у оквиру припремног предшколског програма. У години пред полазак у школу организоваће се одлазак деце и васпитача у посету првом разреду, присуствоваће школском часу у учионици првог разреда и дружење са првацима и учитељем. Деца упознају раднике, просторије и двориште школе. Пожељно је да се у праксу уведе и долазак учитеља у васпитну групу и праћење активности у вртићу. Дружење са децом, заједничке игре предшколаца и првака, као и заједничке активности током Дечје недеље, долазак деце из школе у васпитну групу поводом значајних датума (приредбе, маскембали...), као и одлазак предшколске деце на приредбе и манифестације у основну школу одликују квалитетну сарадњу између вртића и школе. Све ово спроводи се у циљу приближавања и демистификовања школског живота, а у намери да се што безболнијим и неприметнијим учини прелазак из дечјег вртића у основну школу и олакша процес адаптације на нове услове.

Планиране активности:

- међусобне посете -деце и васпитача школи, присуствовање школском часу, посете учитеља вртићу и присуствовање непосредном раду са децом... (током године)

реализатори: васпитачи, учитељи и стручни сарадници вртића и школе

- сарадња у вези праћења развоја деце - међусобно информисање на релацији васпитач-стручни сарадник -учитељ о деци која су боравила у вртићу. (током године)

реализатори: васпитачи, учитељи и стручни сарадници вртића и школе

реализатори: стручни сарадници вртића и школе (октобар, новембар)

- Сарадња са основним школама које су заинтересоване да одрже родитељски за родитеље будућих првака, о упису у школу и припреми деце за полазак у школу.

реализатори: стручни сарадници вртића и школе, васпитачи и учитељи

- Сарадња са основном и средњом школом „11. Новембар“, и Установом за дневни боравак деце, младих и одраслих са сметњама у развоју „Зрачак“ Чачак, на разradi активности за рад са децом са посебним потребама, мерама за унапређивање програма који се нуди деци, протокол о сарадњи

реализатори: стручни сарадници вртића и школе/установе, васпитачи и наставни кадар школе/установе. Време реализације: током године

- организовање заједничких активности - обележавање “Дечје недеље”, Дан школе, заједничке игре у дворишту вртића/школе, изложбе дечјих радова (током године) и остале активности у складу са Календаром здравља и Годишњим планом рада установе

реализатори: васпитачи, стручни сарадници вртића и школе, стручни радници установе „Зрачак“, директори

7.2. Сарадња са културним институцијама

- Сарадња са градском библиотеком „Владислав Петковић Дис”

реализатори: васпитачи старијих и ппп – група и радници библиотеке

- Сарадња са свим локалним медијским кућама, с циљем информисања о актуелним дешавањима из установе.

реализатори: директор и стручни радници установе, по потреби.

- Сарадња са Галеријом „Надежда Петровић“, Домом културе и другим културним институцијама – учешће на ликовним конкурсима, изложбама и другим програмским садржајима

реализатор: директор, сарадник за сарадњу са локалном заједницом

7.3. Учесће у јавним и културним манифестацијама

И ове године планира се активно укључивање у обележавање културних и јавних манифестација на нивоу града. Неке од њих су:

✓ ЗЗЈЗ организује јавне манифестације за обележавање важних датума из Међународног календара здравља, у којим ће и ове године деца и стручни радници Установе бити носиоци активности

✓ СПЦ организује -Вађење залеђеног крста из Мораве поводом верског празника Богојављења, чије обележавање ће пратити деца и стручни радници

✓ Галерија и музеј током године организују јавне манифестације са циљем промовисања уметничких дела. Постављање уметничких дела на градским јавним површинама, сарадња у развијању квалитетних посебних и специјализованих програма.

✓ Дечји глумачки студио „Круг“ организује „Велики дечји маскембал“ у коме ће учествовати деца из Установе

✓ Плесни клуб Луна организује традиционално „Новогодишњи концерт”

✓ Туристичка организација и Друштво пчелара Чачка организује Сајам меда, воћа и цвећа

✓ КУД „Абрашевић“ организује традиционални концерт

✓ Светосавска Академија

реализатор: васпитач који се бави пословима посредовања у организацији јавних манифестација као и васпитачи који ће узети активно учешће у наведеним манифестацијама

Време реализације: током године.

- ✓ Учесће у Ускршњим свечаностима на нивоу града

✓ Учешће у свим јавним манифестацијама која промовишу права деце, пружају прилику деци за стицање нових знања и у складу су са потребама и специфичностима сваког објекта, односно васпитне групе.

Учешће деце у јавним манифестацијама реализоваће се у складу са основним поставкама Конвенције о дечијим правима.

7.4 .Сарадња са клубовима, удружењима и друштвима

- Остварити учесталију сарадњу са представницима удружења Рома, с циљем унапређивања в-о рад са овом категоријом деце и њиховим породицама

реализатор: стручни сарадници и педагошки колегијум

- Обновити сарадњу са Планинарским друштвом Каблар с циљем да деца развију љубав према природи, стекну знања о њеном очувању и упознају богатства флоре и фауне нашег краја. Заједно са представницама овог друштва израдити план активности.

реализатор: педагог и васпитачи укључени у пројекат из области очувања животне средине

- Успоставити сарадњу са удружењима деце са посебним потребама ради прилагођавања програма за рад са децом у сметњама у развоју.

- Током године радиће се на успостављању сарадње са спортским организацијама и клубовима са којима је до сада остваривана сарадња, као и са клубовима који нуде нове садржаје (фудбалски клуб, шаховски клуб, коњички клуб, аеро клуб, пласни клубови, карате клубови)

реализатор: педагог за физичку културу

7.5. Сарадња са установама за бригу о деци

- Пратећи актуелне потребе деце и породице оствариваће се сарадња и са установама за бригу о деци и породици (Центар за социјални рад, Црвени крст, болница, саветовалиште за породицу и тд.), са циљем: пружања адекватних мера за праћење и усмеравање дечјег развоја, као и заштиту деце у случају занемаривања и злостављања

реализатори: стручни сарадници и стручни радници установе

8. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Осигурање квалитета у раду са децом није могуће без сталног преиспитивања и вредновања постигнутих ефеката у односу на постављене стандарде. Праћење и вредновање остваривања програмских задатака захтева стално трагање за одговорима на следећа питања: Да ли добро радимо? Како то знамо? Како можемо да побољшамо квалитет свога рада?

Настоји се да процес евалуације, не само формално, него и суштински, постане саставни део свих фаза и аспеката рада. Очекује се да спровођење процеса самовредновања допринесе ефикаснијем праћењу и вредновању остваривања предшколског програма.

Праћење и вредновање остваривања предшколског програма, приказаћемо, кроз разраду методологије праћења по сегментима предшколског програма:

<i>Евалуација програма неге и васпитања деце узраста до три године</i>	
Критеријуми успеха	• Оствареност постављених циљева неге и васпитног рада • Разрада активности за сваки аспект развоја • Укљученост породице у реализацију програма • Прилагођено понашање деце у новој средини, колективу • Број реализованих семинара • Број радника који су похађали акредитоване програме
Инструменти за мерење	Инструменти за мерење постигнућа деце по аспектима развоја, анкете, упитници за чланове породице о протеклој адаптацији, анализа педагошке документације -инструмент за анализу радне књиге, упитници за самовредновање рада медицинске сестре, лист праћења професионалног развоја стручних радника
Носиоци активности	Медицинске сестре, председници актива узрасних група, стручни сардници ,Педагошки колегијум
Динамика	На почетку и крају године
Евиденција и документовање	Формирана збирка угледних активности на нивоу васпитне групе или тима, извештај стручних сарадника о реализацији неге и васпитања деце, тромесечни састанци педагошког колегијума, записници са састанка тимова објеката, портфолио васпитача у електронској форми, записници са стручних актива и Већа медицинских сестара, Збирка презентација стручних радова (стручна служба), Збирка аналитичких радова и истраживања (стручна служба)

укључивања у ппп	
Критеријуми успеха	- Оствареност постављених постигнућа за сваки развојни аспект - Разрада активности за сваки аспект развоја - Укљученост породице у реализацију програма - Број реализованих семинара - Број радника који су похађали акредитоване програме
Инструменти за мерење	Инструменти за мерење постигнућа деце по аспектима развоја, анкете, упитници за чланове породице, анализа педагошке документације (инструмент за анализу радне књиге), лист праћења професионалног развоја стручних радника, упитници за самовредновање рада васпитача;
Носиоци активности	Васпитачи који реализују програм, председници актива узраста, стручни сарадници, Педагошки колегијум
Динамика	На почетку и крају године
Евиденција и документовање	Формирана збирка угледних активности на нивоу васпитне групе или тима, извештај стручних сарадника о реализацији васпитања и образовања деце, тромесечни састанци педагошког колегијума, записници са састанка тимова објеката, портфолио васпитача у електронској форми, записници са стручних актива и Већа васпитача, Збирка презентација стручних радова (стручна служба), Збирка аналитичких радова и истраживања (стручна служба)

Евалуација програма васпитања и образовања ппп	
Критеријуми успеха	- Оствареност постављених постигнућа за сваки развојни аспект - Разрада активности за сваки аспект развоја - Укљученост породице у реализацију програма - Деца показују успех у савладавању школског програма - Деца показују прилагођено понашање у новој школској средини - Број реализованих семинара - Број радника који су похађали акредитоване програме
Инструменти за мерење	Инструмент за мерење постигнућа деце по аспектима развоја, анкете, упитници за чланове породице, инструмент за анализу педагошке документације (инструмент за анализу радне књиге), лист праћења професионалног развоја стручних радника, упитници за самовредновање рада васпитача, подаци добијени од учитеља и стручних сарадника школа;
Носиоци активности	Васпитачи који реализују ППП, стручни сарадници
Динамика	На почетку и крају године
Евиденција и документовање	Формирана збирка угледних активности на нивоу васпитне групе или тима, извештај стручних сарадника о реализацији васпитања и образовања деце, тромесечни састанци

	педагошког колегијума, записници са састанка тимова објеката, портфолио васпитача у електронској форми, записници са стручних актива и Већа васпитача, Збирка презентација стручних радова, Збирка аналитичких радова и истраживања;
--	--

Евалуација програма - пројекат»Чувам своју планету«	
Критеријуми успеха	• Број деце обухваћених пројектом • Број реализованих пројектних активности (еколошких радионица, излета и патрола) • Број обученог васпитног кадра • Укљученост чланова породице у реализацију пројекта
Технике и инструменти за мерење	Евалуациони упитници, анкете за васпитаче и чланове породице, анализа извештаја из рада васпитача, дечји продукти
Носиоци активности	Васпитачи укључени у пројекат и стручни сарадник-педагог
Динамика	Током године
Евиденција и документовање	Збирка продуката, завршни извештај о реализацији пројекта, педагошка документација координатора пројекта, записници актива

Евалуација програма- рад са децом са сметњама у развоју -рад са ромском децом (маргинализоване групе)	
Критеријуми успеха	• Напредовање деце у свим областима развоја • Остварени планирани циљеви за свако дете • Породица доживљава себе као партнера у в-о процесу • Подизање родитељске компетенције • Подизање компетенције васпитача у раду са овом категоријом деце • Покретање нових акција • Имплементација нових методологија у раду са овом категоријом деце, као аутентична потреба васпитача и других стручних радника установе
Технике и инструменти за мерење	Протоколи праћења дечјег напредовања, чек листе реализованих активности, упитници, анкете за родитеље, упитници за самовредновање-ЦИП, евалуациони упитници за васпитаче
Носиоци активности	Директор, стручни сарадници, педагошки колегијум, васпитачи, мед.сестре
Динамика	На почетку и на крају године

Евиденција и документовање	Листови праћења деце, записници са тимова за инклузију, педагошка докоментација стручне службе о броју и праћењу развоја деце, подаци из рада Саветовалишта за породицу
----------------------------	---

Евалуација програма посебних, специјализованих и других облика рада са децом	
Критеријуми успеха	• Број деце укључене у програм • Остварени планирани циљеви
Технике и инструменти	Евалуациони упитници, анкете
Носиоци активности	Директор, васпитачи који реализују програме, Савет родитеља, Педагошки колегијум
Динамика	На почетку и на крају године

Евалуација програма стручне подршке породици Саветовалиште	
Критеријуми успеха	• Број породица који користи услуге Саветовалишта • Подизање родитељске компетенције • Број успешно решених проблема деце • Покретање нових акција • Имплементација нових методологија и програма у оквиру рада Саветовалишта, као аутентична потреба породице • Имплементација нових методологија и програма у оквиру рада Саветовалишта, као аутентична потреба стручних радника установе
Технике и инструменти за мерење	Упитници, анкете за снимање интересовања и потреба породице, евалуациони упитници и анкете за васпитаче, евалуациони упитници за родитеље, анализа педагошке докуменације
Носиоци активности	Стручни сарадници
Динамика	На почетку и на крају године
Евиденција и документовање	Листови праћења деце, записници са тимова за инклузију, педагошка докоментација стручне службе о броју и праћењу развоја деце, подаци из рада Саветовалишта за породицу

Евалуација сарадње са породицом	
Критеријуми успеха	*постоји богата понуда активности за укључивање породице *реализују се заједничке акције са видљивим ефектима *евалуација је основ за израду планова сарадње и информисања *родитељи активно учествују у планирању и организацији рада *родитељи се благовремено обавештавају о развоју и напредовању деце, као и о свим актуелностима живота и рада *постоји различити начини и облици информисања породице *број реализованих активности
Технике и инструменти за праћење и вредновање	Анализа педагошке документације (видео записи , свеске за остваривање сарадње са породицом), анализа записника са педагошког колегијума, упитници за самовредновање Министарства просвете, анкете и упитници за родитеље, постоји извештај о развоју детета који се прослеђује породици, портфолио,
Носиоци активности	Директор, председници актива, педагошки колегијум, сручни сарадници
Динамика	Стални задатак од септембра до јуна
Евиденција и документовање	Педагошка документација, записници са родитељских састанака, видео записи и фотографије, записник са Савета родитеља

Евалуација сарадње друштвеном заједницом	
Критеријуми успеха	*установа је покретач и учесник у локалној заједници *чланови локалне заједнице су активно укључени у рад предшколске установе *систематски се планира излазак у локалну заједницу *акције ПУ и локалне заједнице су у складу са принципима Конвенције о дечијим правима *постоје различити начини презентовања рада Установе *континуирано учествовање на стручним сусретима *све одлуке, документа и мишљења се правовремено достављају надлежним институцијама
Технике и инструменти за праћење и вредновање	Анализа педагошке документације, присутност у медијима, посећеност сајта ПУ «Радост», упитници , постоји разрађен план сарадње са локалном заједницом, евалуација на педагошким колегију, информатори и брошуре о раду установе доступни широј јавности
Носиоци активности	Директор, председници актива, педагошки колегијум, сручни сарадници, васпитачи, медицинске сестре
Динамика	Стални задатак од септембра до јуна

Евалуација рада на самовредновању	
Праћење и реализација	-За праћење самовредноване области и евалуацију акционог плана, одређени су координатори који су по нама у овој почетној фази веома битини, јер имају улогу фацилитатора. Као што смо већ навели координатори постоје како за тимове објеката, тако и за централни тим (директор установе). Координатори тимова објеката су уједно и представници свог објекта у Централном тиму установе. -Праћење се ради кроз Израду извештаја о реализованим активностима на крају радне године, као и месечно на састанцима тимова, кроз кратке извештаје координатора тима о реализованом. Извештаје на крају године о реализованим активностима сачињавају како представници објеката, тако и стручни сарадници за објекте које су пратили, а сви заједно улазе у Годишњи извештај о раду установе.

Евалуација Програма за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања	
Праћење и евалуација реализованих активности:	-За праћење планираних активности, задужени су чланови тима за заштиту деце од насиља -Праћење се реализовало кроз извештаје о реализованим активностима на састанцима тима за заштиту деце од насиља, анализу педагошке документације у установи. Динамика: једанпут у току године-јун месец.

Евалуација Програма увођења приправника у посао	
Критеријуми успеха	*Приправник има знање /информисан о установи , запосленима... *Израђен/постоји дугорочни план професионалног развоја *Израђен/постоји краткорочни план рада сачињен са приправником *Урађена евалуација после реализованог краткорочног плана: Да ли смо постигли све што смо хтели?Шта је било добро?Шта треба да се промени у даљем раду? Резултати ове евалуације су основ следећег краткорочног плана рада *Приправник присутан на сваком Активу приправника и ментора *Ментор је реализовао 12 пута образовно-васпитни рад пред приправником и приправник је реализовао 12 пута образовно-васпитном рад пред ментором *Приправници користе различите технике посматрања у свом раду *Води се евиденција о раду приправника / Постоји досије о раду приправника *Написан Извештај о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитне праксе *Приправник је написао Извештај о свом раду

Технике и инструменти за праћење и вредновање	Разговор са приправником, Анализа педагошке документације/досије о раду приправника, план рада са приправником, , упитници, план рада приправника и ментора је у складу са Програм увођења у посао, евалуација на Активу – и приправника и ментора, Извештај о раду приправника, Извештај ментора о раду приправника
Носиоци активности	директор, ментори, стручни сарадници, приправници
Динамика	Стални задатак од септембра до јуна

9. МАРКЕТИНГ УСТАНОВЕ

Током године у Установи ће се развијати промотивне активности, с циљем информисања и промоције сопствене делатности код корисника услуга, локалне заједнице, стручне јавности и свих заинтересованих

Сталне активности:

- Постојање сајта Предшколске установе „Моје детињство“
- Редовно ажурирање актуелних информација на сајту установе
време реализације: током године
- Сарадња са свим локалним медијским кућама, с циљем информисања о актуелним дешавањима из установе, промоција делатности
време реализације: током године
- Рад на унапређивању информативних материјала за кориснике услуга са информацијама и саветима за нове кориснике услуга (Информатори за адаптацију деце, Информатори за кориснике припремног предшколског програма,)
време реализације: током године
- Рад на изради информатора и памфлета за стручну јавност и све заинтересоване, ради популарисања рада Установе и излагања добрих примера праксе: на Стручним сусретима стручних радника, промоција пројеката потенцијалним донаторима
време реализације: током године
- Промоција рада у Установи кроз:
-излагања стручних радника на стручним сусретима,
-оглашавање у стручним публикацијама,
време реализације: током године, према актуелним дешавањима

Маркетингом установе ће руководити Тим задужен за односе са јавношћу и маркетинг. Тим чине: директор, чланови радне групе за ажурирање сајта, помоћник директора, васпитач за сарадњу са друштвеном средином.

10. АУТОНОМИЈА УСТАНОВЕ

Аутономија установе према члану 41. Закона о основама система образовања и васпитања подразумева аутентичне садржаје, програме, документе који одражавају специфичност установе и реализовање процеса васпитања и образовања деце у нашој установи као начина да она постану аутономне личности.

Наша средина на путу ка сопственој аутономији дефинисала је следеће дугорочне циљеве како би се остварили принципи предшколског васпитања и образовања:

- ✓ ширење мреже установе како би се повећао обухват и пружио право свој деци нашег града на предшколско васпитање и образовање,
- ✓ развијање посебних и специјализованих програма како би се повећао обухват деце на територији града Чачка
- ✓ развијање различитих квалитетних програма како би се пружила могућност породици да бира садржаје који су у складу са потребама деце и породице,
- ✓ стварање прилика за развијање кратких, специјализованих програма како би се повећао обухват деце на територији града а посебно деца из осетљивих категорија,
- ✓ поштовање законског норматива прописаног према узрасту деце, како бисмо омогућили деци безбедан и квалитетан боравак у вртићу
- ✓ Планирање садржаја тако да деца буду што самосталнија и свеснија оног што раде
- ✓ Планирање садржаја уз помоћ родитеља узимајући у обзир контекст у коме деца одрастају
- ✓ Поштовање деце и породичне индивидуалности и особности
- ✓ Стално стручно усавршавање свих запослених
- ✓ Побољшати опремљеност вртића и дворишта како би се унапредио васпитно образовни рад а самим тим повећала безбедност деце током боравка у нашој установи

12. новембар 2015.г.

председник
Управног одбора ПУ
„МОЈЕ ДЕТИЊСТВО“
Јелена Квргић Рајковић